

**MASARYKOVA
UNIVERZITA**

PRÁVNICKÁ FAKULTA

**Legislativní rámec vlka
obecného: analýza,
zhodnocení a
doporučení**

Diplomová práce

TEREZIE PŘINESDOMŮ

Vedoucí práce: JUDr. Dominik Židek, Ph.D.

Katedra práva životního prostředí a pozemkového
práva
Obor právo

Brno 2025

MUNI
LAW

Bibliografický záznam

| | |
|--------------------------|---|
| Autor: | Terezie Přinesdomů Právnická fakulta Masarykova univerzita Katedra práva životního prostředí a pozemkového práva |
| Název práce: | Legislativní rámec vlka obecného: analýza, zhodnocení a doporučení |
| Studijní program: | Obor právo |
| Vedoucí práce: | JUDr. Dominik Židek, Ph.D. |
| Rok: | 2025 |
| Počet stran: | 88 |
| Klíčová slova: | vlk obecný (canis lupus), ochrana přírody, ochrana zvláště chráněných živočichů, náhrada škody, průchodnost krajiny, veřejné zdraví, zákon o ochraně přírody a krajiny, zákon č. 115/2000, směrnice o stanovištích, bernská úmluva, úmluva CITES |

Bibliographic record

Author: Terezie Přinesdomů
Faculty of Law
Masaryk University
Department of Environmental Law and Land Law

Title of Thesis: Legislative Framework of the Eurasian Wolf:
Analysis, Evaluation, and Recommendations

Degree Programme: Masters's degree programme

Supervisor: JUDr. Dominik Židek, Ph.D.

Year: 2025

Number of Pages: 88

Keywords: Eurasian wolf (*Canis lupus*), Environmental protection, Protected species, Damage compensation, Landscape permeability, Public health, Habitats Directive, Bern Convention, CITES Convention

Anotace

Diplomová práce zjišťuje, jaké kroky podniká Česká republika a Evropská unie za účelem ochrany vlka obecného a minimalizace konfliktů s lidskou populací. Autorka identifikuje základní právní předpisy v této oblasti, důvody jejich přijetí související s ochranou přírody a potenciální nástroje související s prevencí škod a kompenzací pro hospodáře. Blíže se soustředí na právní úpravu ochrany vlka obecného, náhrady škod jím způsobených, preventivní opatření k ochraně stád a právní aspekty odškodnění, včetně související judikatury a názorů respondentů z praxe (zástupci státní správy, ochranáři, hospodáři). Práce v závěru na základě provedené analýzy navrhuje možné změny právní úpravy s cílem efektivnějšího naplnění ochrany vlka a minimalizace konfliktů. Z hlediska formálního bude text zpracován v souladu s platnými citačními předpisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity.

Popis využití AI

AI byla využita k drobným stylistickým úpravám a sumarizaci delších textů.

Abstract

The thesis investigates the steps taken by the Czech Republic and the European Union to protect the grey wolf and minimize conflicts with the human population. The author identifies the basic legal regulations in this area, the reasons for their adoption related to nature protection, and the potential tools related to damage prevention and compensation for farmers. The focus is on the legal framework for the protection of the grey wolf, compensation for the damage caused by the wolf, preventive measures for the protection of livestock, and the legal aspects of compensation, including related case law and opinions of practitioners (government representatives, conservationists, farmers). In conclusion, based on the analysis, the thesis suggests possible changes to the legal framework in order to achieve more effective wolf protection and minimize conflicts. From a formal perspective, the text will be processed in accordance with the citation rules of the Faculty of Law at Masaryk University.

Description of how AI was used

AI was used for minor stylistic adjustments and summarization of longer texts.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma **Legislativní rámec vlka obecného: analýza, zhodnocení a doporučení** zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury. Popsán je též způsob a rozsah využití nástrojů umělé inteligence.

V Brně 23. března 2025

.....
Terezie Přinesdomů

Poděkování

V první řadě bych chtěla poděkovat respondentům, kteří byli tak laskaví, že si udělali na mě a mou práci čas a tím byli neskutečným přínosem.

Další poděkování patří mému vedoucímu za jeho cenné rady, poznámky a zapůjčení komentářové literatury.

V neposlední řadě bych ráda poděkovala své rodině, která mě svými dotazy někdy spíš přiváděla k šílenství, nicméně poskytla i značnou podporu (zejména finanční).

Poslední a největší dík patří mému příteli a psovi, kteří byli nejlepší oporou, snášeli mé pravidelné emoční výlevy a oba vydrželi mě za dobu psaní této práce nepokousat.

Obsah

| | |
|--|-----------|
| Seznam pojmů a zkratk | 13 |
| 1 Úvod | 15 |
| 2 Ochrana poskytovaná vlkům | 18 |
| 2.1 Mezinárodní a evropská ochrana..... | 18 |
| 2.2 Národní úprava..... | 28 |
| 2.3 Faktická ochrana..... | 32 |
| 2.4 Dílčí závěr první části | 35 |
| 3 Ochrana poskytovaná před vlkem obecným | 36 |
| 3.1 Prevence škody..... | 36 |
| 3.2 Kompenzace škod..... | 44 |
| 3.3 Ochrana veřejného zdraví | 57 |
| 3.4 Dílčí závěr ke druhé části..... | 61 |
| 4 Celkové zhodnocení na základě rozhovorů s respondenty | 63 |
| 4.1 Mezinárodní a evropská ochrana..... | 63 |
| 4.2 Národní úprava..... | 65 |
| 4.3 Preventivní opatření | 68 |
| 4.4 Náhrada škody a újmy za ztížené hospodaření..... | 70 |
| 4.5 Návrhy <i>de lege ferenda</i> | 72 |
| 5 Závěr | 78 |
| Použité zdroje | 81 |

Seznam pojmů a zkratk

| | |
|---------|---|
| AOPK ČR | - Agentura ochrany přírody a krajiny ČR |
| EU | - Evropská unie |
| ZCHO | - Zvláště chráněné oblasti |
| ZOPK | - Zákon o ochraně přírody a krajiny |

1 Úvod

Vlk obecný (*Canis lupus*) je zvíře hluboce zakořeněné v evropské kultuře, které dokáže v lidech vzbuzovat jak respekt a obdiv, tak i strach a obavy¹. Jedná se o největší psovitou šelmu, jejíž přítomnost ovlivňuje dynamiku celých ekosystémů. Byť je jeho role v přírodě nepopiratelná, historicky, složitý vztah mezi člověkem a vlkem často převládá nad ekologickým významem.

Od pradávna byli lidé a vlci potravními konkurenty. Lovili stejnou zvěř a chovali podobné lovecké strategie. Z tohoto konkurenčního vztahu se vyvinul konflikt, který byl v mnoha kulturách vyjádřen strachem a nepřátelstvím. V českých zemích byl vlk vnímán jako hrozba pro dobytek, a proto se stal cílem pronásledování a lovu. Často byl pro svou silnou konkurenční pozici stavěn “mimo zákon” a v otázkách lovu na něj byla udělována řada výjimek². Pevládá tedy antropocentrický konstrukt, kde se člověk cítil nadřazen nad přírodou, chtěl ji co nejvíce využívat a pokud mu v tom některá volně žijící zvířata bránila, byla podle toho regulována³. Největší zlom přišel s moderní civilizací, rozvojem zemědělství a poklesem lesnatosti. Systematické pronásledování a ztráta přirozeného prostředí vedly v 18. a 19. století k téměř úplnému vyhubení vlka na našem území. Naše krajina tak na dlouhá desetiletí ztratila jednoho z klíčových predátorů.

Naštěstí se dnes situace ohledně výskytu vlka v evropských oblastech mění. Zaslouhou legislativní ochrany, změny v krajinném hospodaření a vyššího povědomí veřejnosti o důležitosti velkých šelem, se rys, vlk a občas i medvěd nejen do naší krajiny vrací⁴. Návrat těchto savců je nepochybně cenným signálem obnovující se přírodní rovnováhy, zároveň však představuje novou výzvu pro naše vztahy s přírodou.

¹ Ministerstvo životního prostředí, *Program péče o vlka obecného*. 2020, s. 7.

² Müllerová, H., Stejskal, V., *Ochrana zvířat v právu*. Academia 2013, s. 277.

³ Scholtz, W., *Animal Welfare and International Environmental Law – from Conservation to Compassion*. Cheltenham : Edward Elgar Publishing, 2019, s. 148.

⁴ Blanco, J.C., Sundseth, K., *The situation of the wolf (*Canis lupus*) in the European Union – An In-depth Analysis*. A report of the N2K Group for DG Environment, European Commission, 2023, table 2.4.1.

Z ekologického hlediska je návrat vlka do našich lesů žádoucí a vítaný. Vlk má jako vrcholový predátor zásadní roli v regulaci populací divoce žijící zvěře v případě jejich přemnožení. To nemá vliv pouze na regulaci počtů býložravců, ale pozitivně to ovlivňuje i zdraví lesní vegetace⁵, jelikož přemnožená zvěř, zejména prasata divoká, srnci či jeleni, konzumuje lesní porosty rychleji, než jsou schopny se regenerovat, což má negativní dopad na celkové zdraví lesů⁶. Vlk rovněž plní sanitární funkci tím, že odstraňuje slabé a nemocné jedince z populací kořisti, čímž přispívá ke zlepšení jejich zdravotního stavu. Bylo dokázáno, že s úbytkem vlků v krajině se zvedl výskyt nemocí této zvěře či parazitů⁷. To je zapříčiněno tím, že vlk je potravinový oportunist, loví tedy vždy takovou kořist, která je jednodušeji dosažitelná – v tomto případě nemocné nebo slabší jedince⁸. Jedná se sice o typického masožravce, nicméně v případě nouze se spokojí i s rostlinnou potravou, jako jsou lesní plody⁹. Díky své potravní flexibilitě se vlk dokáže přizpůsobit různým podmínkám prostředí a lovit široké spektrum kořisti. Jeho přítomnost tak zvyšuje odolnost ekosystémů vůči změnám a vlivům vnějšího prostředí a má příznivý dopad na zdraví zvířecí populace i lesů samotných.

Na druhou stranu návrat vlka s sebou však přináší i obavy a rizika, která při ochraně této šelmy nelze pominout. Hlavním důvodem předešlého vyhubení vlka obecného na našem kontinentu byla predace na hospodářských zvířatech¹⁰. I nyní se jedná o velmi palčivé téma spojené s otázkou jeho návratu. Zvláště v regionech, kde v minulosti nebyl přítomen vůbec nebo po dlouhou dobu, vyvolává vlk strach z útoku

⁵ Kutal, M., Suchomel, J. a kol., *Velké šelmy na Moravě a ve Slezsku*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, s. 152.

⁶ Vlk jako přirozená součást životního prostředí. [online]. *Navratvlku.cz*. [cit. 5.1.2025]. <https://www.navratvlku.cz/o-vlkovi-vlk-jako-prirozena-soucast-zivotniho-prostredi/>

⁷ Kutal, Suchomel. *Velké šelmy na Moravě a ve Slezsku*, s. 164.

⁸ Blanco, Sundseth. *The situation of the wolf (Canis lupus) in the European Union – An In-depth Analysis*, s. 42.

⁹ Červený, J., Koubek, P., Bufka, L. *Velké šelmy v České republice – II. Vlk obecný. Vesmír*. Prosinec 2005, s. 727.

¹⁰ Blanco, Sundseth. *The situation of the wolf (Canis lupus) in the European Union – An In-depth Analysis*, s. 44.

na hospodářská zvířata a obavy o bezpečnost lidí¹¹. Negativní vnímání vlka je často založeno na mylných představách a předsudcích, které jsou posilovány i negativními mediálními zprávami a mytologií či pověrami, kterými je vlk opředen. Tyto mylné představy a postoje jsou rizikové pro obnovení vlčí populace u nás, jelikož často vedou k podpoře ilegálního odstřelu¹². Abychom těmto obavám čelili a zajistili harmonické soužití, je nutné se zaměřit na preventivní opatření, náhradu škod a objektivní informování veřejnosti.

Jak tedy z nastínění této problematiky vyplývá, návrat vlka na naše území není tématikou jednoduchou a přináší s sebou spoustu kontroverzí a otázek: Jak zajistit, aby vlk mohl plnit svou ekologickou roli, aniž by docházelo ke konfliktům s lidmi? Jak minimalizovat škody na hospodářských zvířatech a obavy místních komunit? Jak skloubit ochranu druhu s udržitelným hospodařením v krajině? Jaké jsou sociální, ekonomické a psychologické faktory, které ovlivňují vnímání vlka a ochoty místních komunit ke koexistenci s ním? Jak lze tyto faktory zohlednit při formulaci a implementaci ochranných strategií? Je současná podoba právní úpravy připravená na to, aby byla schopna efektivně reagovat na narůstající počet vlčích jedinců na našem území? Těmito otázkami se budeme zabývat v následující práci.

¹¹ Wolf - Canis Lupus. [online] *Large Carnivore Initiative for Europe*. [cit. 27.11.2024] <https://www.lcie.org/large-carnivores/wolf->

¹² Machalová L., *Velké šelmy v CHKO Beskydy z pohledu místních obyvatel a návštěvníků*. 2011, diplomová práce, Univerzita Palackého v Olomouci, s. 52.

2 Ochrana poskytovaná vlkům

Vlk obecný požívá v současnosti komplexní ochrany na mnoha úrovních. Od globálních úmluv přes evropské směrnice až po národní zákony a prováděcí předpisy a samotnou faktickou ochranu prováděnou skrze vládní, nevládní a vědecké instituce. Je tedy očividné, že ochrana vlka je řešena napříč celým systémem, což odráží závažnost této problematiky a potřebu mezinárodní spolupráce. Tato komplexita však zároveň vyžaduje jasné pochopení jednotlivých vrstev ochrany, abychom tím zajistili efektivní a koordinovaný přístup.

2.1 Mezinárodní a evropská ochrana

Ochranou vlka obecného se zabývá nemálo předpisů na mezinárodní úrovni, kde klíčovou roli hrají mezinárodní dohody a úmluvy. Pomocí těchto nástrojů je vytvořen nezbytný mezinárodní rámec pro koordinovanou ochranu vlčích populací napříč státy a regiony, kde se tyto jedinci vyskytují, což je zvláště důležité vzhledem k jejich přirozenému chování, jako je migrace a přeshraniční pohyb. Absence těchto předpisů, a tedy řešení jejich ochrany pouze na národních úrovních by mělo neblahý dopad na efektivitu takových opatření, proto je tato problematika významná i pro oblast nadnárodní. Efektivní mezinárodní spolupráce je tak nezbytná pro dlouhodobé zajištění životaschopnosti vlčí populace a pro minimalizaci konfliktů mezi lidmi a vlky, které mohou vznikat v oblastech, kde se jejich zájmy střetávají.

Mezi nejvýznamnější mezinárodní nástroje, které se přímo či nepřímo dotýkají ochrany vlka obecného řadíme zejména Bernskou úmluvu, Směrnici o stanovištích a úmluvu CITES. Následující kapitoly se budou podrobněji věnovat analýze každého z těchto mezinárodních nástrojů, přičemž se zaměří zejména na specifická ustanovení relevantní pro ochranu vlka obecného a zhodnotí jejich celkový přínos k jeho ochraně.

2.1.1 Bernská úmluva

Bernská úmluva, celým názvem Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť, je významným nástrojem Rady Evropy. Byla přijata v Bernu v roce 1979 a vstoupila v platnost 1. června 1982¹³. V současné době je Bernskou úmluvou vázáno 51 smluvních stran, a to včetně Evropské unie a všech jejích členských států¹⁴. Tato úmluva představuje jeden z prvních komplexních pokusů o vytvoření mezinárodního právního rámce pro ochranu biologické rozmanitosti na evropském kontinentu. Jejím hlavním cílem je zajistit ochranu divoké fauny a flóry a jejich přirozených stanovišť, a to především prostřednictvím podpory a usnadnění mezinárodní spolupráce mezi smluvními stranami. Bernská úmluva je otevřena k podpisu nejen členskými státy Rady Evropy, ale i dalším státům, které sdílejí její cíle, a přistoupila k ní i Evropská unie jako celek, což podtrhuje její význam pro evropskou ochranu přírody. Dalším ucelujícím faktorem je skutečnost, že smluvní strany se zavazují spolupracovat v oblastech výzkumu, vzdělávání a informování veřejnosti o ochraně divoké fauny a flóry a jejich stanovišť. To zahrnuje výměnu informací, koordinaci ochranných opatření, a podporu environmentálního vzdělávání. Bernská úmluva je rovněž důležitým podkladem pro mezinárodní spolupráci v oblasti ochrany vlka obecného, například v rámci přeshraničního monitoringu, managementu vlčích populací a podpory vytváření přeshraničních chráněných území.

Česká republika se stala smluvní stranou Bernské úmluvy v roce 1998, čímž se zavázala k plnění jejích cílů a principů. Česká republika přistoupila k Bernské úmluvě s výhradami podle článku 22, který říká, že *„Každý stát může v době podepsání nebo při ukládání listin o ratifikaci, přijetí nebo schválení či přistoupení učinit jednu či více výhrad týkajících se určitých druhů uvedených v přílohách I – III, nebo, pokud jde o určité druhy uvedené ve výhradě či ve výhradách, týkajících se určitých prostředků nebo způsobů usmrcování, odchytu či jiného využívání podle seznamu v příloze IV. Není však možné učinit výhradu obecné povahy“*. Tato výhrada spočívala konkrétně v zařazení některých ptačích a savčích predátorů včetně vlka obecného jako nepůvodního druhu do Přílohy II

¹³ Müllerová, Stejskal. *Ochrana zvířat v právu*, s. 162.

¹⁴ *Publikace vydávané ministerstvem životního prostředí* [online].

<https://www.mzp.cz/cz>

(a dále také proti zařazení poloautomatických a automatických zbraní se zásobníkem schopným pojmout více než dva náboje do Přílohy IV)¹⁵. Na základě této úmluvy je tedy vlk obecný chráněn národní legislativou, zejména zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Česká republika se zavázala vytvářet vhodné podmínky pro zachování vlčích populací a regulovat jejich využívání. To zahrnuje i monitoring vlčích populací, prevenci škod na hospodářských zvířatech a podporu soužití lidí a vlků.

Co se mechanismů a principů týče, Bernská úmluva obsahuje 4 přílohy, které stanovují ohrožené druhy a zakázané způsoby zabíjení, které by živočichům mohly způsobit bolest, utrpení a zranění¹⁶. Právě tato čtvrtá příloha byla svým významem v době podepsání velmi důležitá, jelikož se jako první věnovala nehumánním způsobům zabíjení a byla tak podkladem pro pozdější vývoj v této oblasti¹⁷. Příloha I se zabývá přísně chráněnými druhy rostlin, vůči nimž se signatáři zavazují přijmout náležitá právní opatření k jejich ochraně a zakazuje jejich trhání, sbírání, odřezávání nebo vytrhávání i s kořeny¹⁸. Příloha IV stanovuje zakázané prostředky a způsoby zabíjení, odchyty a jiných forem využívání. Pro nás v kontextu ochrany vlka obecného jsou nejrelevantnější přílohy II a III k této úmluvě. Příloha II stanovuje přísně chráněné druhy živočichů včetně míst jejich přirozeného výskytu. Zejména se klade důraz na takové druhy a lokality, které vyžadují spolupráci několika států a na podporu takovéto spolupráce¹⁹. U druhů zde uvedených je zakázán jejich záměrný odchyt, zadržování nebo usmrcování, ničení či poškozování míst sloužících k odpočinku a rozmnožování či jejich držení a obchodování s nimi. Pojem "místo odpočinku" byl mimo jiné vyložen v rozsudku ve věci C-477/19 (*Magistrat de Stadt Wien, Grand hamster*), kde bylo dovozeno, že za místo

¹⁵ Publikace vydávané ministerstvem životního prostředí [online]. *Ministerstvo životního prostředí ČR – Bernská úmluva*. [cit. 17. 2. 2025]. https://www.mzp.cz/cz/bernska_umluva

¹⁶ Müllerová, Stejskal. *Ochrana zvířat v právu*, s. 163.

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ Publikace vydávané Evropskou unií [online]. *EUR-Lex - Access to European Union law*. [cit. 21. 11. 2024]. <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/bern-convention.html?fromSummary=28>

¹⁹ Müllerová, Stejskal. *Ochrana zvířat v právu*, s. 163.

odpočinku požívající této ochrany se považuje i takové, které není v současné době živočichem přímo obýváno, nicméně lze důvodně předpokládat, že se sem uvedený druh vrátí²⁰. Dle názoru docenta Vojtěcha Vomáčky tento výklad v budoucnosti nepochybně povede ke sporům o určení, jaká míra takovéto pravděpodobnosti návratu je pro zachování ochrany nezbytná. ²¹Příloha III stanovuje seznam nikoliv přísně chráněných, ale chráněných živočichů, u kterých jakékoliv využívání volně žijících živočichů musí být regulováno tak, aby jejich populace byly udrženy mimo nebezpečí a nebyla vážně narušena populace druhu. Zásadní rozdíl je v tom, že se nepředpokládá bez dalšího, že by s druhem měly být spojeny problémy, jako tomu může být u druhů v příloze II.

Vlk obecný je od 7. března 2024 zařazen do přílohy III Bernské úmluvy²², byť byl do tohoto data zařazen v příloze II. To znamená, že smluvní strany se zavazují regulovat jeho využívání tak, aby nebyla ohrožena jeho populace. Toto přeřazení signalizuje posun v pohledu na stav ochrany vlka v Evropě. Zatímco zařazení do přílohy II implikovalo, že druh vyžaduje přísnější ochranu, příloha III naznačuje, že populace vlka v některých oblastech dosáhly takové úrovně, že je možné uvažovat o regulaci jejich počtu. Je však klíčové zdůraznit, že jakákoli regulace musí být prováděna udržitelným způsobem, na základě vědeckých poznatků, a s ohledem na ekologickou roli vlka. Toto přeřazení vyvolalo vlnu nevole ze strany odborníků na ochranu přírody a environmentálních organizací, jako je například Hnutí DUHA Šelmy²³. Obávají se zejména nátlaku v oblasti povolování odstřelu těchto šelem a jejich znovu vyhubení na evropském kontinentu, proto je klíčové, aby

²⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 2. července 2020 ve věci C-477/19.

²¹ Vomáčka, V., Komentovaná judikatura SD EU a ESLP – Zákaz poškozování nebo ničení míst odpočinku podle směrnice o stanovištích: C-477/19. *České právo životního prostředí*. 2020, č. 2, s. 74.

²² Modification of wolf protection under the Bern Convention enters into force [online]. *Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats* [cit. 24. 3. 2025]. <https://www.coe.int/en/web/bern-convention/-/modification-of-wolf-protection-under-the-bern-convention-enters-into-force>

²³ Příroda pod útokem: Bernská úmluva oslabuje ochranu vlků. [online]. *Šelmy.cz*. [cit. 26. 3. 2025]. <https://www.selmy.cz/clanky/bernska-umluva-oslabuje-ochranu-vlku/>

jakákoli regulace byla založena na vědeckých datech a probíhala transparentně a v souladu s mezinárodními závazky.

Bernská úmluva je tedy klíčovým mezinárodním právním nástrojem pro ochranu vlka obecného v Evropě, včetně České republiky. Stanovuje základní principy a mechanismy ochrany, které se promítají do národní legislativy a praxe. Přeražení vlka do přílohy III Bernské úmluvy je významnou změnou, která by mohla vést k přehodnocení národních strategií ochrany vlka. Pro zajištění účinné ochrany a udržitelného soužití lidí a vlků je však i nadále nezbytné řešit konflikty zájmů, zajistit dostatečné zdroje a kapacity a podporovat mezinárodní spolupráci.

2.1.2 Směrnice o stanovištích

Směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť a volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, známá jako Směrnice o stanovištích, představuje jeden z nejdůležitějších nástrojů Evropské unie v oblasti ochrany biodiverzity. Jejím hlavním cílem je přispět k zajištění biologické rozmanitosti prostřednictvím ochrany přírodních stanovišť, nebo-li *habitats*, a druhů divoké fauny a flóry na evropském území členských států²⁴. Směrnice o stanovištích, spolu se Směrnicí o ptácích (2009/147/ES), tvoří základ evropské politiky ochrany přírody a vytváří síť chráněných území Natura 2000²⁵. Vzhledem k přeshraniční povaze vlčích populací a jejich vazbě na různá stanoviště má tato směrnice zásadní význam pro ochranu vlka obecného v Evropě, včetně České republiky. V České republice je směrnice o stanovištích implementována především prostřednictvím zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a jeho prováděcích předpisů, které si podrobněji rozebereme v následující kapitole.

Samotné cíle a základní principy směrnice jsou uvedeny v článku 2. Zdůrazňuje, že cílem je přispět k zajištění biologické rozmanitosti prostřednictvím opatření, která mají zajistit ochranu přírodních stanovišť a druhů divoké fauny a flóry. Vlk je v rámci této směrnice chráněn jako druh, který je nedílnou součástí přírodních stanovišť, jež musí být chráněna před zničením nebo zhoršením jejich kvality. Členské

²⁴ Müllerová, Stejskal. *Ochrana zvířat v právu*, s. 179.

²⁵ Evropské směrnice a nařízení [online]. AOPK ČR [cit. 12. 3. 2025].

<https://aopk.gov.cz>

státy jsou povinny přijímat opatření k udržování nebo obnově příznivého stavu stanovišť a populací druhů. Dalším klíčovým je článek 3, který vyžaduje, aby členské státy EU vymezily zvláštní ochranné oblasti (ZCHO) pro druhy uvedené v Přílohách I a II směrnice. Těmito zvláště chráněnými oblastmi se dále zabývá článek 4, který rozpracovává proces výběru a vyhlášení ZCHO. Členské státy musí navrhnout Evropské komisi seznam lokalit významných pro Společenství (lokality SCI) a Komise pak na základě biogeografických kritérií sestaví seznam lokalit významných pro Společenství (SCI). Následně členské státy vyhlásí z lokalit SCI zvláštní ochranné oblasti (ZCHO). K ochraně takto vymezených ZCHO slouží článek 6, který stanoví, že členské státy musí zajistit, že jakékoli plány a projekty, které by mohly ovlivnit stanoviště a druhy uvedené v Příloze II, neohrozí jejich integritu.

Klíčové, pro určení rozsahu a typu ochrany, která jsou na základě této směrnice jednotlivým druhům a stanovištím poskytována, jsou přílohy této směrnice. Konkrétně zde nalezneme 6 příloh, z toho pro účely ochrany vlka obecného jsou nejrelevantnější přílohy II, IV a V.²⁶ Příloha II vymezuje druhy živočichů a rostlin zájmu Společenství, pro jejichž ochranu je třeba vymezit zvláštní chráněné oblasti v souvislosti s článkem 3 této směrnice. Vlk obecný je uveden v Příloze II jako prioritní druh, což znamená, že pro tento druh by měly být stanoveny specifické ochranné oblasti Natura 2000, kde bude chráněn a zachován. Určení a správa těchto oblastí jsou klíčové pro dlouhodobou ochranu druhu a jeho zachování. V těchto oblastech je třeba zajistit příznivý stav ochrany vlka a jeho stanovišť prostřednictvím vhodného managementu a ochranných opatření. Další relevantní je již zmiňovaná příloha IV, která nám stanovuje druhy živočichů a rostlin zájmu Společenství, které vyžadují přísnou ochranu. Tato přísná ochrana se vyžaduje v celém areálu výskytu, a to i mimo oblasti Natura 2000. Na ni navazuje příloha V, která obsahuje seznam druhů, jejichž odběr z volné přírody a využívání může být předmětem řídicích opatření, aby se zajistilo jejich udržitelné využívání. Je důležité si uvědomit, že i při přeřazení vlka obecného do přílohy V by stále zůstávala relevantní podmínka příznivého stavu druhu, která by musela být dodržena a zachována. Podle čl. 12 a 16 směrnice o stanovištích se od těchto zákazů je nicméně možné odchýlit pomocí vydání rozhodnutí o odchylném řešení z důvodu převažujícího

²⁶ Přílohy ke směrnici o stanovištích.

veřejného zájmu. Aby k tomu mohlo dojít, musí být naplněn jeden z taxativně vymezených důvodů právě v čl. 16 této směrnice²⁷. K této problematice se vztahuje judikát C-342/05, který se týká žaloby Komise Evropských společenství proti Finsku, konkrétně za nesplnění povinnosti v oblasti ochrany vlka obecného. Komise tvrdila, že Finsko porušuje Směrnici o stanovištích (92/43/EHS) tím, že povoluje preventivní lov vlků, aniž by byly splněny podmínky pro výjimky stanovené v článku 16 této směrnice. Tento názor Soudní dvůr potvrdil a rovněž zdůraznil, že členské státy musí zajistit, aby jakýkoli zásah, mající dopad na chráněné druhy, byl povolen pouze na základě rozhodnutí obsahujících přesné a náležité odůvodnění, což se v tomto případě nestalo²⁸.

Právě onu územní působnost ochrany vlka obecného zásadně objasňuje rozsudek Soudního dvora EU ve věci *Alianța pentru combaterea abuzurilor (C-88/19)*. Soudní dvůr potvrdil, že pojem „přirozený areál rozšíření“ vlka obecného (a dalších chráněných druhů) je širší než obvyklé stanoviště. Zahrnuje jakékoli území, kterým se druh pohybuje v rámci svého přirozeného chování, včetně oblastí lidského osídlení. To znamená, že i vlk, který se vyskytuje v blízkosti nebo uvnitř oblastí lidského osídlení, se stále nachází ve svém „přirozeném areálu rozšíření“ a požívá ochrany dle čl. 12 odst. 1 písm. a) Směrnice o stanovištích. Není možné vyloučit oblasti lidského osídlení z působnosti ochrany, protože jedinec chráněného živočišného druhu, který se nachází v blízkosti nebo uvnitř oblasti lidského osídlení, přemísťuje se přes takové oblasti nebo se krmí člověkem vyprodukovanými zdroji, nemůže být považován za živočicha, který opustil svůj „přirozený areál rozšíření“. Zdůraznil totiž, že cílem směrnice je chránit druhy nejen na striktně definovaných místech, ale i jedince, kteří se od takto vymezených oblastí odchýlí. Dále potvrdil, že odchyt a přeprava vlka (nebo jiné zásahy) jsou možné pouze v rámci výjimky dle čl. 16 odst. 1 Směrnice o stanovištích, a to pouze za splnění přísných podmínek a na základě rozhodnutí příslušného orgánu²⁹. Důvodem pro výjimku může

²⁷ Müllerová, Stejskal. *Ochrana zvířat v právu*, s. 179.

²⁸ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-342/05 Komise Evropských společenství v. Finská republika ze dne 30. listopadu 2006.

²⁹ Vomáčka. *Komentovaná judikatura SD EU a ESLP*, s. 73.

být veřejná bezpečnost nebo prevence závažných škod. Rozsudek Soudního dvora ve věci C-88/19 zdůrazňuje povinnost členských států EU chránit vlka obecného v celém jeho přirozeném areálu rozšíření, a to i v oblastech, kde dochází ke kontaktu s lidmi. Zásahy do vlčí populace, jako jsou odchyt nebo usmrcení, jsou možné pouze výjimečně a za splnění přísných podmínek stanovených Směrnicí o stanovištích³⁰.

Směrnice o stanovištích tedy představuje další z důležitých dokumentů pro ochranu vlka obecného v Evropské unii. Stanovuje povinnosti členských států ke stanovení a ochraně stanovišť a druhů, a vytváří síť chráněných území Natura 2000.

2.1.3 Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin - CITES

Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora), dále jen Úmluva CITES, představuje jeden z nejdůležitějších mezinárodních nástrojů pro ochranu biologické rozmanitosti. Tato úmluva, přijatá v roce 1973, si klade za cíl regulovat a kontrolovat mezinárodní obchod s ohroženými druhy, aby se zabránilo jejich nadměrnému využívání a tím i vyhynutí. Pracuje tedy s problematikou spadající pod pojem „*wildlife crime*“, tedy o trestné činy spojené s živočišnými a rostlinnými druhy³¹. CITES se zaměřuje na zajištění, aby mezinárodní obchod s volně žijícími druhy nebyl na úkor jejich přežití a udržitelnosti³² a za tímto účelem vytvořila za dobu svojí existence celosvětovou síť, která obchody s těmito druhy kontroluje³³. Vznik CITES byl motivován rostoucími obavami z dopadu mezinárodního obchodu na ohrožené druhy. V 60. a 70. letech 20. století, s rozvojem globálního obchodu, se zvýšila poptávka po produktech z volně žijících živočichů a rostlin, což vedlo k

³⁰ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-88/19 *Alianța pentru combaterea abuzurilor* ze dne 11. června 2020.

³¹ Damohorský, M., *Ochrana světového přírodního a kulturního dědictví a ochrana biologické rozmanitosti z právního pohledu*. 23. ročník česko-polsko-slovenské konference z oblasti práva životního prostředí: Praha, 7.-9. září 2022, s. 31.

³² What is CITES? *CITES* [online]. [cit. 21. 1. 2025].

<https://cites.org/eng/disc/what.php>

³³ Müllerová, Stejskal. *Ochrana zvířat v právu*, s. 162.

nadměrnému využívání a devastaci přírodních populací. Mezinárodní unie pro ochranu přírody (IUCN) hrála klíčovou roli při formulaci návrhu úmluvy a iniciovala mezinárodní jednání, která vyústila v přijetí CITES ve Washingtonu, D.C. v roce 1973 a vstoupila v platnost v roce 1975³⁴. V současné době má 184 smluvních stran včetně České republiky, která k Úmluvě přistoupila 1. 1. 1993 ještě jako ČSFR. Právě díky velkému počtu smluvních stran se jedná o jednu z nejrozsáhlejších globálních úmluv³⁵ a jedná se tedy o velmi významný nástroj světové strategie ochrany přírody.

CITES je založena na systému regulace obchodu prostřednictvím povolení a certifikátů. Druhy jsou zařazeny do tří příloh (Appendices) podle stupně ohrožení a míry regulace, kterou vyžadují. Příloha I zahrnuje druhy, které jsou nejvíce ohroženy vyhynutím. Obchod s těmito druhy je přísně regulován a povolen pouze ve výjimečných případech, například pro vědecké účely nebo pro účely vzdělávání. Jakýkoli komerční obchod s druhy zařazenými do Přílohy I je zakázán. Příloha II zahrnuje druhy, které nejsou bezprostředně ohroženy vyhynutím, ale obchod s nimi musí být regulován, aby se zabránilo jejich ohrožení v budoucnu. Obchod s druhy zařazenými do Přílohy II vyžaduje vývozní povolení neboli CITES permity³⁶ a certifikát o původu, který prokazuje, že obchod není na úkor přežití druhu. Příloha III zahrnuje takové druhy, které jsou chráněny v jedné zemi a vyžadují spolupráci dalších zemí k řízení obchodu s nimi. Obchod s druhy zařazenými do Přílohy III vyžaduje vývozní povolení ze země, která druh chrání, a certifikát o původu z ostatních zemí. Ještě existuje Příloha D podle předpisů EU, která se týká druhů, které nejsou uvedeny v seznamech CITES. Dovoz těchto druhů do EU není omezen, ale sleduje se jeho objem. Pokud by se zjistilo, že dovoz exemplářů z volné přírody ohrožuje ochranu přírody, mohly by být tyto druhy přesunuty do příloh A nebo B. Při dovozu do EU je nutné vyplnit a předat celním orgánům příslušné oznámení o dovozu. Pro zajištění účinné implementace CITES je každá smluvní strana povinna zřídit národní orgány, které odpovídají za provádění této Úmluvy v jednotlivých státech. Jedná se o orgány výkonné a vědecké v

³⁴ Kurz, A., Vědecký orgán CITES. *Ochrana přírody*. 2009, č. 4, s. 23.

³⁵ Kurz. *Vědecký orgán CITES*, s. 23.

³⁶ Müllerová, Stejskal. *Ochrana zvířat v právu*, s. 162.

souladu s článkem IX CITES a orgány kontrolní³⁷. Tyto orgány spolupracují se Sekretariátem CITES a dalšími smluvními stranami na mezinárodní úrovni. Sekretariát CITES, se sídlem v Ženevě, zajišťuje administrativní a koordinační podporu úmluvy, včetně organizace konferencí smluvních stran (CoP), které se konají každé tři roky³⁸.

Česká republika je smluvní stranou CITES a implementuje úmluvu prostřednictvím národní legislativy. Klíčovým právním předpisem je zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů. Tento zákon stanovuje pravidla pro vydávání povolení a certifikátů pro dovoz, vývoz a reexport druhů zařazených do příloh CITES. Ministerstvo životního prostředí ČR je odpovědné za implementaci CITES v České republice a zajišťuje koordinaci mezi národními orgány a mezinárodními organizacemi³⁹. Vědeckým orgánem podle článku IX Úmluvy CITES je v České republice AOPK ČR a její kompetence jsou stanoveny v § 27 zákona č. 100/2004 Sb.⁴⁰.

Co se ochrany vlka obecného prostřednictvím CITES, tak ta je velmi komplexní a odráží rozdílný status tohoto druhu v různých částech světa. Některé populace vlka obecného jsou zařazeny do Přílohy I, což znamená, že jsou považovány za nejvíce ohrožené a obchod s nimi je přísně regulován nebo zakázán. Jiné populace jsou zařazeny do Přílohy II, což umožňuje regulovaný obchod, aby se zabránilo nadměrnému využívání. Je důležité si uvědomit, že status vlka obecného v rámci CITES se může lišit v závislosti na konkrétní populaci a geografické poloze. Například, populace vlka v Indii, Nepálu, Bhútánu a Pákistánu jsou zařazeny do Přílohy I, zatímco většina ostatních populací je v Příloze II. Právě tato skutečnost je v praxi často kritizována, jelikož může vést ke zmatkům a obtížím při prosazování této ochrany. Dalším kritickým faktorem je, že navzdory vysokému počtu smluvních stran této Úmluvy se nelegální obchody s uvedenými druhy stále rozrůstají a považují se za druhou nejčastější příčinou vymírání druhů a nabývá struktury vysoce organizované trestné činnosti⁴¹.

³⁷ Tamtéž.

³⁸ Klouček, O., CITES – základní informace. *Ministerstvo životního prostředí*. 1. 1. 2025.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ Kurz. *Vědecký orgán CITES*, s. 23.

⁴¹ Jak CITES funguje? [online]. AOPK ČR [cit. 24. 8. 2024]. <https://aopk.gov.cz>

Z uvedeného tedy vyplývá, že Úmluva CITES hraje klíčovou roli v ochraně vlka obecného a dalších ohrožených druhů. Prostřednictvím systému příloh a regulace mezinárodního obchodu přispívá k zachování biologické rozmanitosti a udržitelnému využívání přírodních zdrojů. Nicméně, efektivní ochrana vlka obecného vyžaduje komplexní přístup, který zahrnuje nejen mezinárodní úmluvy, ale také vnitrostátní legislativu, ochranářské programy a spolupráci mezi všemi zúčastněnými stranami.

2.2 Národní úprava

Jak již bylo řečeno v předcházející kapitole, na rámec legislativy mezinárodní a evropské jsou napojeny právní řády jednotlivých států. Ochrana vlka obecného v České republice je zakotvena v komplexním právním rámci, který se skládá z několika zákonů a prováděcích předpisů. Tento právní rámec vychází z mezinárodních závazků České republiky, zejména z Bernské úmluvy a Směrnice o stanovištích, a implementuje tyto závazky do národního práva. Nyní se podrobněji podíváme na systém konkrétních právních předpisů, které na ochranu tohoto zvířete mají vliv.

2.2.1 Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny

Základním stavebním kamenem ochrany vlka obecného v České republice je zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, dále jen ZOPK. Tento zákon implementuje Směrnici o stanovištích do národního práva a stanovuje obecné zásady ochrany přírody a krajiny, včetně ochrany druhů a stanovišť. Vlk obecný je zařazen mezi zvláště chráněné druhy podle § 50 tohoto zákona. Oproti obecné ochraně podle § 5 tohoto zákona, která cílí na celé populace, tak zvláštní druhová ochrana podle § 50 cílí na každého jedince takového druhu I jejich biotopy⁴². V souvislosti s tímto zákonem, konkrétně s § 48 odst. 2 písm. b), nás zajímá i prováděcí vyhláška č. 395/1992 Sb. kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Dle přílohy III této vyhlášky je totiž vlk obecný zařazen rovněž do seznamu kriticky ohrožených druhů. Tato

⁴² Jelínková, J., *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Praktický komentář*. Wolters Kluwer, 3/2021, § 48.

kategorizace zajišťuje vlku nejvyšší stupeň ochrany a zakazuje jakékoli neoprávněné zásahy do jeho populace a stanovišť a zároveň se jí naplňují závazky, které pro ČR plynou z mezinárodních úmluv, konkrétně ze směrnice o stanovištích⁴³. Konkrétně je zakázáno usmrcování, odchyt, rušení a poškozování jeho přirozeného prostředí. Dále je rovněž zakázáno je držet či chovat a stejně tak je chráněn i mrtvý jedinec či výrobek z něho⁴⁴. Tato přísná ochrana je v souladu s požadavky Směrnice o stanovištích, která vyžaduje přísnou ochranu druhů uvedených v Příloze IV této směrnice, a zajišťuje, že Česká republika plní své závazky v oblasti ochrany biologické rozmanitosti. Z těchto zákazů, které vlky chrání, je nicméně podle § 56 ZOPK a v souladu s článkem 16 směrnice o stanovištích možné povolit výjimku. Jelikož se na vlky vztahuje ochrana podle evropského práva, je povolení výjimky možné, pokud jiný veřejný zájem má přednost před ochranou přírody, nebo v zájmu samotné ochrany přírody. Současně musí být splněna alespoň jedna z podmínek uvedených v zákoně, jako je prevence vážných škod nebo účely výzkumu a vzdělávání. Při každém povolení výjimky se musí zvážit, zda neexistuje jiné uspokojivé řešení a zda povolená činnost neohrozí dosažení nebo udržení příznivého stavu vlčí populace z hlediska ochrany přírody⁴⁵. Dále je v souvislosti se Směrnicí o stanovištích relevantní vymezení evropsky významných lokalit v rámci soustavy Natura 2000 podle § 45a-c ZOPK.

Další relevantní vyhláškou, která je na tento zákon navázána, je Vyhláška č. 432/2005 Sb., kterou se stanoví podmínky a způsob poskytování finanční náhrady za újmu vzniklou omezením zemědělského hospodaření na základě § 58 ZOPK. Tato vyhláška stanovuje podmínky a způsob poskytování finanční náhrady za újmu vzniklou omezením zemědělského hospodaření v oblastech s výskytem zvláště chráněných živočichů, včetně vlka obecného. Tato vyhláška je důležitá pro zajištění udržitelného hospodaření v oblastech s výskytem vlka obecného a pro minimalizaci konfliktů mezi ochranou přírody a zemědělstvím.

⁴³ Jelínková. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Praktický komentář*, § 48.

⁴⁴ Jelínková. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Praktický komentář*, § 50.

⁴⁵ Ministerstvo životního prostředí. *Program péče o vlka obecného*, s. 37.

2.2.2 Zákon č. 115/2000 Sb. o poskytování náhrad škody zvláště chráněnými druhy

Tento zákon upravuje poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, včetně vlka obecného. Tento zákon je důležitý pro zajištění sociální přijatelnosti ochrany vlka obecného a minimalizaci konfliktů mezi ochranou přírody a hospodářskými zájmy⁴⁶. Náhrady škod se poskytují za škody způsobené na vymezených domestikovaných zvířatech (skot, prasata, ovce, kozy, drůbež, koně, králíci, kožesinová zvířata) a na pasteveckých psech, kteří slouží k hlídání těchto zvířat. K tomu zákonu je relevantní Vyhláška č. 126/2021 Sb., o způsobu výpočtu výše škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, která stanovuje způsob výpočtu výše škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, včetně vlka obecného. Tato vyhláška je důležitá pro zajištění spravedlivého a objektivního odškodnění škod způsobených vlkem obecným a pro minimalizaci sporů mezi chovateli a orgány ochrany přírody. Tento zákon je tedy v souladu s požadavky Bernské úmluvy, která vyžaduje, aby smluvní strany přijímaly opatření k minimalizaci konfliktů mezi lidmi. Tuto problematiku si blíže rozebereme v kapitole o náhradě škody.

2.2.3 Zákon č. 449/2001 Sb. o myslivosti

Tento zákon ve znění pozdějších předpisů, upravuje výkon myslivosti, ochranu zvěře a jejího prostředí. Ačkoli je vlk obecný zvláště chráněný druh, tento zákon se ho dotýká v souvislosti s regulací a managementem jeho populací. Zákon o myslivosti definuje zvěř a stanovuje způsoby výkonu práva myslivosti. Je důležité zdůraznit, že výkon práva myslivosti nesmí být v rozporu s ochranou zvláště chráněných druhů, včetně vlka obecného. § 35 zákona o myslivosti stanoví, že u zvěře, která je zvláště chráněna, může orgán státní správy myslivosti povolit, z důvodu ochrany jiných hospodářských zájmů nebo veřejné bezpečnosti, odchýlný postup od zákazu zásahu do populace zvěře, a to pouze tehdy, jestliže jiný způsob ochrany není možný nebo by byl neúčinný. Toto ustanovení je v souladu s výjimkami stanovenými v Směrnici o stanovištích, které umožňují za určitých podmínek odchylky od přísné ochrany druhů,

⁴⁶ Tomášková, L., Zákon č. 115/2000 Sb. - nástroj k odstraňování konfliktů mezi ochranou přírody a hospodařícími subjekty. *Ochrana přírody*. 2009, č. 9, s. 11-12.

například z důvodu veřejné bezpečnosti nebo prevence vážných hospodářských škod.

2.2.4 Trestněprávní ochrana

Český právní řád poskytuje vlku obecnému (*Canis lupus*) silnou ochranu nejen v oblasti správního, ale i trestního práva. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve své Hlavě VIII, definuje trestné činy proti životnímu prostředí, které se vztahují i na nelegální lov a další zásahy do chráněných druhů, včetně vlka. Tato ustanovení slouží jako krajní prostředek ochrany v případech, kdy běžné prostředky ochrany přírody selhávají.

Nejvýznamnějším ustanovením je § 299 trestního zákoníku, který se zabývá neoprávněným nakládáním s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami. Podle tohoto ustanovení je možné uložit trest odnětí svobody až na tři roky, zákaz činnosti nebo propadnutí věci osobě, která v rozporu s jiným právním předpisem usmrtí, zničí, zpracovává, dováží, vyváží, proveze, přechovává, nabízí, zprostředkuje nebo sobě nebo jinému opatří jedince kriticky ohroženého druhu živočicha, rostliny nebo exemplář druhu přímo ohroženého vyhubením nebo vyhynutím. V kontextu ochrany vlka obecného se toto ustanovení vztahuje na nelegální lov, usmrcování nebo jiné zásahy do vlčí populace, které jsou v rozporu se ZOPK a zákonem č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi. Trestní sazby se zvyšují v případě, že je čin spáchán jako v rámci organizované skupiny nebo ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.

Vzhledem k tomu, že vlk je zároveň zvěří ve smyslu zákona o myslivosti, může být nelegální lov vlka kvalifikován i jako trestný čin pytláctví podle § 304 trestního zákoníku. Podle tohoto ustanovení je možné uložit trest odnětí svobody až na dvě léta, zákaz činnosti nebo propadnutí věci osobě, která neoprávněně uloví zvěř nebo ryby v hodnotě nikoli nepatrné nebo ukryje, na sebe nebo jiného převede nebo přechovává neoprávněně ulovenou zvěř nebo ryby v hodnotě nikoli nepatrné.

Trestní postihy za nelegální lov vlků a další zásahy do chráněných druhů jsou tedy v České republice poměrně přísné, co se výše sazby týče. V posledních letech se nicméně objevuje myšlenka, že by se mělo v souvislosti s environmentální kriminalitou při ukládání trestu pracovat i

s možností nápravy způsobené ekologické újmy, a tedy propojit trest s obnovou poškozeného životního prostředí.⁴⁷ Nicméně, jak upozorňuje Program péče o vlka obecného, je důležité zajistit efektivní vyšetřování a stíhání těchto trestných činů, které bohužel v ČR není tak efektivní, jak by bylo třeba (blíže ve finálním zhodnocení). Účinné vymáhání práva je totiž klíčové pro prevenci trestné činnosti a ochranu ohrožených druhů.

2.3 Faktická ochrana

Zatímco právní ochrana vytváří základní rámec pro ochranu vlka obecného, faktická ochrana se zaměřuje na praktické kroky, které vedou k zachování a podpoře vlčí populace v krajině. Jedná se o komplex opatření, která směřují k minimalizaci hrozeb, zajištění vhodných stanovišť, podpoře průchodnosti krajiny a minimalizaci konfliktů s lidmi. Faktická ochrana vyžaduje aktivní přístup a spolupráci mnoha subjektů, včetně státních orgánů, nevládních organizací, vlastníků pozemků, zemědělců a místních komunit.

2.3.1 Průchodnost krajiny

Průchodnost krajiny, tedy schopnost krajiny umožňovat pohyb a migraci živočichů, je klíčovým faktorem pro zachování životaschopné populace vlka obecného a jiných velkých savců. Jak uvádí dokument Ochrana průchodnosti krajiny pro velké savce, fragmentace krajiny v důsledku lidské činnosti představuje významnou hrozbu pro mnoho druhů, včetně velkých šelem. Pro vlka obecného, který je známý svými rozsáhlými areály a schopností migrovat na velké vzdálenosti, je zachování průchodnosti krajiny životně důležité, ve střední Evropě obzvláště, jelikož je považována za křižovatku nejen při dálkových přesunech těchto savců⁴⁸, ale i v oblasti genetiky, jelikož zde dochází k mísení

⁴⁷ Damohorský, *Ochrana světového přírodního a kulturního dědictví a ochrana biologické rozmanitosti z právního pohledu*. s. 37.

⁴⁸ V ČR je podle ochranářů 22 vlčích teritorií, nejvíce v pohraničí [online]. *Ekolist.cz* [cit. 1.2.2025]. <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/v-cr-je-podle-ochranaru-22-vcich-teritorii-nejvice-v-pohranici>

různých populací⁴⁹, nicméně genetická variabilita stále není tak vysoká, jak by mohla být, proto by se na průchodnost krajiny měl klást větší důraz⁵⁰. Fragmentace krajiny je proces, při kterém dochází k rozdělení souvislých ploch přirozeného prostředí na menší, izolované fragmenty, kdy hlavní příčinou fragmentace jsou zejména stavby dopravní infrastruktury, liniové stavby a intenzivní zemědělství⁵¹. Pro vlka obecného znamená fragmentace krajiny omezení dostupnosti potravy, omezení možností vyhledávání partnerů a omezení disperze mladých jedinců⁵². Fragmentovaná krajina rovněž zvyšuje riziko střetu s člověkem, například s dopravou, když se tyto překážky snaží překonat. Klíčovými jsou tedy migrační koridory, tedy liniové prvky krajiny, které umožňují živočichům překonávat bariéry a přesouvat se mezi oddělenými stanovišti⁵³. Pro vlka obecného jsou migrační koridory klíčové, jelikož vedou k zachování genetické diverzity populace, pro obnovu lokálních populací po vyhubení a pro reakci na změny prostředí. Je proto nezbytné zajistit, aby v krajině existovaly funkční migrační koridory, které umožní nejen vlkům, ale i jiným velkým savcům, bezpečný a nerušený pohyb. Mezi hlavní opatření patří ochrana stávajících koridorů, obnova narušených koridorů a vytváření koridorů nových.

2.3.2 Institucionální ochrana

Ochraně vlka obecného se v České republice věnuje pestrá škála institucí, které společně vytvářejí komplexní a dynamický systém. Pro efektivní ochranu vlčí populace a minimalizaci konfliktů s lidmi je zásadní

⁴⁹ Hulva, P. a spol., *Wolves at the crossroad: Fission–fusion range biogeography in the Western Carpathians and Central Europe*. 2/2018, s. 12.

⁵⁰ V ČR je podle ochranářů 22 vlčích teritorií, nejvíce v pohraničí [online]. *Ekolist.cz* [cit. 1.2.2025]. <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/v-cr-je-podle-ochranaru-22-vcich-teritorii-nejvice-v-pohranici>

⁵¹ Anděl, P., Mináriková, T. a kol., *Ochrana průchodnosti krajiny pro velké savce*. Evernia Liberec. 2010, s. 2.

⁵² Kutal, Suchomel. *Velké šelmy na Moravě a ve Slezsku*, s. 165.

⁵³ Anděl, Mináriková. *Ochrana průchodnosti krajiny pro velké savce*, s. 107.

koordinace a spolupráce mezi státními orgány, nevládními organizacemi a výzkumnými institucemi⁵⁴.

Nejvýznamnější roli v oblasti ochrany vlka obecného hraje státní ochrana přírody, reprezentovaná Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) a jejími regionálními pracovišti spravujícími chráněné krajinné oblasti a národní parky⁵⁵. AOPK ČR, jakožto odborná státní instituce, odpovídá za implementaci národní legislativy, která vychází z mezinárodních závazků České republiky v oblasti ochrany přírody. Konkrétně je AOPK ČR pověřena k realizaci Programu péče o vlka obecného, zajišťuje monitoring vlčí populace, vydává stanoviska k případným zásahům do jejího prostředí a podílí se na řešení konfliktů souvisejících s výskytem vlků, například škod způsobených na hospodářských zvířatech. Regionální správy chráněných krajinných oblastí a národních parků pak zajišťují praktickou péči o chráněná území, v nichž se vlci vyskytují, a monitorují dodržování legislativy v dané oblasti. Zajišťují tak, aby vlk obecný a jeho stanoviště byly chráněny v souladu se zákonem o ochraně přírody a krajiny a dalšími relevantními předpisy.

Další významnou roli hrají nevládní organizace. Často se jedná o organizace s dlouholetou tradicí a hlubokými znalostmi místních podmínek. Jako první lze uvést Hnutí DUHA Šelmy, která se dlouhodobě věnuje monitoringu velkých šelem, osvětě a prosazování udržitelných řešení konfliktů mezi lidmi a šelmami. Její dobrovolníci, tzv. Vlčí hlídky, monitorují stopy v terénu, dokumentují výskyt vlků a snaží se omezovat pytláctví⁵⁶. Vedle Hnutí DUHA je nutno zmínit i Alka Wildlife nebo Český svaz ochránců přírody. Nevládní organizace pomáhají zejména v oblasti komunikace s hospodáři, médii i laickou veřejností, při pořádání osvětových akcí nebo v řadě rozsáhlejších projektů propojených s organizacemi vládními⁵⁷.

Poslední neopominutelnou složkou jsou výzkumné instituce, které poskytují vědecký základ této problematice. Zde můžeme zmínit

⁵⁴ Kotal, Suchomel. *Velké šelmy na Moravě a ve Slezsku*, s. 173.

⁵⁵ O nás – AOPK ČR. [online]. *Agentura ochrany a krajiny ČR*. [CIT. 13.12.2024]

<https://aopk.gov.cz/o-nas>

⁵⁶ Publikace vydávané Hnutí DUHA, Šelmy. [online]. *Hnutí DUHA*. [cit. 27. 12. 2024]

<https://hnutiduha.cz/v-regionech/selmy>

⁵⁷ Ministerstvo životního prostředí. *Program péče o vlka obecného*, s. 81.

například Ústav biologie obratlovců Akademie věd ČR se zabývá dlouhodobým monitorováním a výzkumem velkých šelem, včetně genetických analýz, které jsou klíčové pro pochopení populační struktury a adaptace vlků⁵⁸.

2.4 Dílčí závěr první části

Analýza Bernské úmluvy, Směrnice o stanovištích a CITES odhaluje, že ochrana vlka obecného je komplexní a mnohvrstevnatá problematika, která vyžaduje koordinované úsilí na mezinárodní i evropské úrovni. Každý z těchto nástrojů přispívá specifickým způsobem k ochraně vlčí populace a jejich stanovišť. Je však důležité si uvědomit, že účinná ochrana vlka obecného vyžaduje komplexní přístup, který zahrnuje nejen mezinárodní a evropské nástroje, ale také vnitrostátní legislativu, ochranářské programy a spolupráci mezi všemi zúčastněnými stranami. Mezinárodní a evropské právo vytváří rámec pro ochranu vlka obecného, avšak klíčové je jeho efektivní provádění na národní úrovni. Na národní úrovni máme předpisy s touto ochranou spojené napříč celý právním řádem, jak v oblasti správněprávní, tak trestněprávní. Jejich dodržování a provádění je poté uskutečňováno pomocí dílčích subjektů, ochrannou a osvětovou činnost zastávají AOPK, Český svaz ochránců přírody, Hnutí Duha a Alka WildLife ve spolupráci s vědeckými organizacemi jako je Ústav biologie obratlovců Akademie věd ČR. V neposlední řadě jsme si ukázali, že se cílí i na usnadnění pohybu přírodou, aby při migraci nedocházelo ke zbytečným ztrátám.

⁵⁸ Ministerstvo životního prostředí. *Program péče o vlka obecného*, s. 82.

3 Ochrana poskytovaná před vlkem obecným

V předchozí části práce bylo vysvětleno, že v případě vlka obecného se jedná o druh zvláště chráněný, jehož ochrana je zakotvena jak v mezinárodních a evropských předpisech, tak v úpravě národní. Nicméně nelze zapomínat na to, že se stále jedná o šelmu, která je schopna svým působením ve volné přírodě zapříčinit určité škody. V kontextu tohoto konkrétního živočicha se jedná primárně o škody způsobené na hospodářských zvířatech, majetku a v krajních případech na samotném zdraví člověka. Musí tedy nutně existovat úprava, která by těmto negativním dopadům zamezila, případně pokud ke škodě dojde, ji náležitě nahradila. Z toho nám vyplývají základní dva pilíře ochrany poskytované před vlkem obecným, a to preventivní opatření a kompenzace škod, která zahrnuje jak náhradu škody samotné, tak náhradu újmy za ztížené hospodaření.

3.1 Prevence škody

Preventivní opatření jsou klíčovým nástrojem k efektivní ochraně stád a k minimalizaci konfliktů a zajištění dlouhodobého a udržitelného soužití⁵⁹. Cílem těchto preventivních opatření je snížení rizik a pravděpodobnosti napadení hospodářských zvířat vlkem obecným. Pokud dojde k nedostatečnému aplikování preventivních opatření nebo dokonce k jejich instalaci nedojde vůbec, může se stát, že se vlci naučí na dané pastviny chodit opakovaně⁶⁰. Naopak bylo několikrát dokázáno, že při správně užitých preventivních opatřeních, se množství útoku na hospodářská zvířata výrazně snížilo. Vidíme zde tedy přímou úměru mezi aplikací preventivních opatření a snížením počtu útoků na

⁵⁹ Kutal, Suchomel. *Velké šelmy na Moravě a ve Slezsku*, s. 168.

⁶⁰ Proč je prevence proti útokům vlků na hospodářská zvířata důležitá? [online].

Agentura ochrany přírody a krajiny. [cit. 3.1.2025].

<https://www.navratvlku.cz/prevence-proc-prevence/>

hospodářská zvířata⁶¹. Příznivý dopad mají preventivní opatření tedy hned v několika rovinách. První rovinou je rovina ekonomická, jelikož minimalizují ztráty chovatelů na jejich dobytku i majetku. Tuto skutečnost lze jednoduše demonstrovat na porovnání norského a švédského modelu pastevectví. V Norsku jsou ovce ponechány volně bez větší ochrany, kdežto ve Švédsku jsou elektrické ohradníky normou. To má za následek, že míra predace v počtu usmrčených hospodářských zvířat na jednoho jedince velké šelmy je v Norsku a Švédsku 34 vs. 0,85⁶². Dalším příznivým dopadem je snížení negativního vnímání vlka obecného v očích veřejnosti (s klesajícím počtem útoků roste jeho přijetí v krajině ze strany veřejnosti⁶³). Preventivní opatření jsou prováděna různými způsoby a volba konkrétního opatření vždy záleží na lokalitě, ve které ji chceme aplikovat a objektu, který chceme prevencí ochránit. V návaznosti na konkrétní zvolené opatření je poté stanovena možnost jeho podpory a financování.

3.1.1 Standard péče o přírodu a krajinu

Doporučená ochranná opatření jsou stanovena Standardem péče o přírodu a krajinu – Ochrana hospodářských zvířat před útoky velkých šelem⁶⁴. Jedná se o speciální opatření druhové povahy, tedy řada E, s konkrétním číslem 02 006⁶⁵. Tento standard byl vypracován a vydán Agenturou ochrany přírody a krajiny ve spolupráci s Českou zemědělskou univerzitou, chovateli a dalšími dotčenými osobami⁶⁶. Standard vychází jak z praxe a poznatků získaných na českém území, tak

⁶¹ Ambrali, H., Analysis of wolf–human conflicts: implications for damage mitigation measures. *European Journal of Wildlife Research*. 2019, č. 4, s. 4.

⁶² Blanco, Sundseth. *The situation of the wolf (Canis lupus) in the European Union – An In-depth Analysis*, s. 57.

⁶³ Ochrana velkých šelem, Ohrožení – Předsudky. [online]. *Šelmy.cz*. [cit. 30.1.2025] <https://www.selmy.cz/ohrozeni/predsudky/>

⁶⁴ Standard péče o přírodu a krajinu. *Agentura ochrany přírody a krajiny ČR*. 2024, s. 5

⁶⁵ Agentura ochrany přírody a krajiny. [online]. *Standard péče o přírodu a krajinu – platné standardy*. [cit. 20.2.2025]. <https://aopk.gov.cz/platne-standardy>

⁶⁶ Jak chránit stáda před útokem vlka? Představujeme doporučená ochranná opatření na zabezpečení hospodářských zvířat. *Agentura ochrany přírody a krajiny*. [online] [cit. 20.2.2025] <https://www.navratvlku.cz/prevence-ochranna-opatreni/>

i z poznatků od chovatelů zahraničních, zejména z Německa, Francie či Španělska.

Právní rámec výše zmíněného standardu vychází z několika složkových právních předpisů. Předně se jedná o Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a vyhlášku č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona. Zde nás zajímá zejména zařazení vlka obecného mezi zvláště chráněné druhy a s tím pojící se nárok na volný průchod krajinou. Dalším je zákon č. 245/1992 Sb. na ochranu zvířat proti týrání. Zde je stanovena povinnost chovatele učinit nezbytná opatření pro zabránění úniku hospodářských zvířat a poskytnout přiměřenou ochranu před predátory. Standard se tedy zaměřuje především na způsoby, kterými lze takto stanovených účelů dosáhnout. Třetím zákonem, který se dotýká právního rámce samotného standardu je zákon č. 115/2000 Sb. o náhradách škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Byť nám stanovuje možnosti preventivního zabezpečení hospodářských zvířat, je nutno mít v souvislosti s tímto zákonem na paměti, že existence vhodných preventivních opatření není nutnou podmínkou pro přiznání a následné vyplacení náhrady škody podle tohoto zákona. Jako čtvrtý je nutné zmínit zákon č. 283/2021 Sb., Stavební zákon, a to v souvislosti s různými druhy oplocení, které jsou podle tohoto zákona považovány za stavbu, a to buď v režimu přílohy č.1 nebo přílohy č. 2 ke stavebnímu zákonu. Jako poslední relevantní právní akt je nutno zmínit Vyhlášku č. 157/2024 Sb. o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a jednotném standardu, která zajišťuje, aby ve vymezených oblastech nedocházelo k narušení volného průchodu velkých savců. Oblasti, na které se tato vyhláška vztahuje, jsou stanovené mapovou vrstvou jevu 21 s názvem Biotop vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců, která je poskytována Agenturou ochrany přírody a krajiny⁶⁷.

Momentálně je v platnosti již třetí revize výše zmíněného standardu k ochraně hospodářských zvířat před útoky velkých šelem, která je platná k 4. listopadu 2024. Revize je vždy prováděna na základě odborné i veřejné diskuse, na základě poznatků z praxe, nalezených dostatků či promítá reakce na nové právní úpravy⁶⁸. V této novele se zejména

⁶⁷ Standard péče o přírodu a krajinu. *Agentura ochrany přírody a krajiny ČR*, s. 5.

⁶⁸ Zveřejnili jsme zaktualizovaný standard k ochraně hospodářských zvířat před útoky velkých šelem. [online] *Agentura ochrany přírody a krajiny*.

promítla novela stavebního zákona, konkrétně přílohy č. 1 a 2, které se týkají malých a drobných staveb v souvislosti s oplocením pastvin.

3.1.2 Druhy preventivních opatření

Jak již bylo v předchozím odstavci zmíněno, preventivních opatření existuje široká škála. Výběr konkrétního opatření závisí na více faktorech, které je nutné posuzovat vždy ve vzájemné součinnosti. Jedná se o faktory jako typ chovaných zvířat, velikost daného stáda, členitost a charakteristika krajiny či finanční možnosti chovatele. Co se samotných preventivních opatření týče, ty v zásadě dělíme do tří možných skupin, kterými jsou změna organizace pastvy, chovu a práce, střežení stád člověkem a/nebo pasteveckým psem a v neposlední řadě technické zabezpečení a prostředky, jako jsou oplocení, košáry a plašiče⁶⁹. Ideální je vždy kombinace více opatření, ideálně vždy doplněna o pasteveckého psa, nicméně záleží vždy případ od případu, jelikož v některých podmínkách by jisté prevenční způsoby byly neúčinné. Tyto opatření je důležité si vymežit, jelikož hrají svou roli později v procesu financování preventivních opatření.

První zmíněné opatření ve formě organizace pastvy, chovu a práce je tradiční preventivní metodou. Spočívá v častějším přehánění stád mezi různými pastvinami a jejich zavírání v zabezpečeném objektu na noc. Cílem je, aby se zamezilo tzv. kontinuální pastvě⁷⁰, která zvyšuje riziko útoku velkých šelem. Tato metoda je většinou realizována tak, že se velká pastvina rozdělí na menší celky, mezi kterými jsou stáda v průběhu dne relokována. Ideální je kombinace této metody s metodou přehánění stáda pomocí pasteveckých psů.

Druhou variantou preventivních opatření jsou technické zabezpečovací prostředky. Nejčastěji se jedná o různé typy ohradníků, elektrických i neelektrických, či signalizačních systémů, které

<https://www.navratvlku.cz/aktuality/zverejnili-jsme-zaktualizovany-standard-k-ochrane-hospodarskych-zvirat-pred-utoky-velkych-selem>

⁶⁹ Standard péče o přírodu a krajinu – ochrana hospodářských zvířat před útoky velkých šelem. *Agentura ochrany přírody a krajiny ČR*. 2024, s. 8.

⁷⁰ Standard péče o přírodu a krajinu – pastva. *Agentura ochrany přírody a krajiny ČR*. 2024, s. 4.

představují bariéru mezi stádem a potencionálním predátorem⁷¹. Konkrétně elektrické ohradníky dokážou vlka odradit pomocí metody averzního učení, jelikož vlk si již po prvním kontaktu s ohradníkem zapamatuje, že mu to způsobilo nepříjemný elektrický šok a od dalšího napadení upustí. Regulace a požadavky na správné a účinné oplocení ohrad jsou opět stanovovány pomocí metodických pokynů a doporučení vydávanými Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR. Užití technických zabezpečovacích prostředků je metodou nejmodernější a osvědčila se i jako vysoce efektivní, nicméně skýtá i svá úskalí. Vyžaduje totiž počáteční investici a následnou pravidelnou údržbu, jelikož je nutné pravidelně kontrolovat stav ohradníků a provádět potřebné změny. Právě z důvodu počáteční nutné investice se AOPK ČR rozhodla pro chovatelům umožnit jejich zapůjčení zdarma formou dočasné zápůjčky, o kterou si mohou zažádat na regionálních pracovištích AOPK ČR⁷². Oplocení samotná mohou být doplněna o různé akustické, světelné či pachové efekty, které slouží k odrazení šelem, je zde ovšem diskutabilní jejich dlouhodobá účinnost, jelikož si vlci časem mohou na tyto podněty zvyknout, což jejich účinnost snižuje.

3.1.3 Podpora a financování preventivních opatření

Jak již bylo zmíněno, výše zmíněné druhy preventivních opatření většinou nepůsobí izolovaně, ale užívají se ve vzájemné kombinaci. Zavedení preventivních opatření často bývá záležitostí poměrně nákladnou, proto je klíčové, poskytnout chovatelům dostatečnou finanční podporu a zdroje, aby je k jejich zavedení motivovali. V současné době již existuje několik možností, jak na finanční prostředky v této oblasti dosáhnout. Jedná se o dotační či grantové programy, a to jak na úrovni státní, tak na úrovni EU. Na druhou stranu, získání takovéto podpory vyžaduje splnění určitých podmínek a jedná se tedy o náročnější administrativní proces.

Jako první je nutné zmínit Operační program Životní prostředí (OPŽP). Jedná se o jeden z klíčových nástrojů, pomocí něhož jsou

⁷¹ Doporučená optimální opatření pro ochranu hospodářských zvířat před vlky.

Operační program životní prostředí, s. 2-4.

⁷² Možnosti financování. [online]. *Agentura ochrany přírody a krajiny*. [cit. 3.2.2025]

<https://www.navratvlku.cz/prevence-moznost-financovani/>

financovány nejrůznější projekty v oblasti ochrany životního prostředí v ČR. Momentálně je v platnosti program pro období 2021-2027⁷³, kde nás konkrétně zajímá opatření 1.6.1. *Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcennější části přírody a krajiny*⁷⁴, přesněji aktivita 1.6.1.2 Předcházení, minimalizace a náprava škod způsobených vybranými zvláště chráněnými druhy živočichů. V rámci této aktivity je vyhlášeno hned několik výzev, které jsou pro nás relevantní. Konkrétně se jedná o výzvu 10. u AOPK ČR a 76. Státního fondu životního prostředí ČR, z nichž každá má svá specifika v oblasti toho, komu jsou určeny i v samotném procesu žádání a vyplacení. U všech ovšem platí, že nutné minimální způsobilé přímé realizační výdaje musí činit alespoň 50 000 Kč a míra podpory je 100 %. Dále rovněž musí být navrhované opatření v souladu s již výše zmiňovaným standardem 02 006, zvířata projektem chráněná musí být vedena v Ústřední evidenci hospodářských zvířat a musí jich být alespoň 5 kusů, a v neposlední řadě musí být projekt realizován v oblasti opakovaného výskytu vlka obecného⁷⁵. Hlavními rozlišujícími kritérii je zejména zda se jedná o podnikající subjekt či nikoliv a výše celkové částky, která má být uhrazena. To nám potom bude určovat, u koho budou chovatelé žádat, jestli u Státního fondu životního prostředí ČR nebo u AOPK ČR.

Ve většině případů bude k administraci příslušný Státní fond životního prostředí ČR, který hraje klíčovou roli v distribuci finančních prostředků z OPŽP i jiných dotačních programů. Proces získání finanční podpory z OPŽP prostřednictvím SFŽP ČR je poměrně náročný a vyžaduje pečlivou přípravu projektové žádosti a splnění řady podmínek. Chovatelé hospodářských zvířat, kteří mají zájem o získání podpory, by se měli v první řadě důkladně seznámit s Pravidly pro žadatele a příjemce podpory v OPŽP pro období 2021–2027 a s konkrétními podmínkami vyhlášených výzev. Tyto dokumenty obsahují podrobné informace o způsobilých výdajích, požadavcích na projektovou dokumentaci,

⁷³ Publikace vydávané v rámci operačního programu životního prostředí na rok 2021-2027. [online]. *Operační program životního prostředí*. [cit. 3.2. 2025] <https://opzp.cz>

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ Mapa výskytu vlka obecného zveřejněná na stránkách Agentury ochrany přírody a krajiny, která je pravidelně aktualizována podle nejnovějších poznatků z monitoringu.

hodnotících kritériích a postupu podání žádosti⁷⁶. V první řadě je nutné vymezit, kterým žadatelům je tento typ podpory určen, což jsou v tomto případě žadatelé podnikající v zemědělské prvovýrobě. Máme tedy v zásadě dvě možnosti. Buď veřejná podpora *de minimis* nebo podpora notifikovaná⁷⁷. Pro veřejnou podporu *de minimis* je maximální výše celkových výdajů 200 000 EUR a právě pro ně byla otevřena již zmiňovaná 76. výzva, ke které mohly být žádosti po modifikaci podávány do 31.1.2025⁷⁸. Tyto projekty se administrují skrze zjednodušené metody vykazování, což je metoda zjednodušená k původní metodě skutečně vzniklých nákladů, aby se snížila administrativní zátěž žadatelů⁷⁹. Spočívá v tom, že žadatel k žádosti nemusí dokládat faktury k přímým realizačním výdajům, ale žádá jen o jednorázovou částku na základě platných nákladů obvyklých opatření⁸⁰. Nepřímé náklady jsou zde hrazeny paušální sazbou rovněž bez dokladování. Na takto vypočtenou částku má příjemce nárok bez ohledu na to, jakou částku reálně vynaložil, pokud splnil všechny podmínky a řádně prošel procesem. U žádostí, které svou částkou přesahují 200 000 EUR se zjednodušená metoda vykazování užít nemůže a přímé i nepřímé náklady se počítají podle nákladů skutečných. Žádosti se podávají elektronicky prostřednictvím portálu ISKP21+, kde musí být žadatel zaregistrován a mít zajištěn elektronický podpis. K žádosti musí být přiloženy všechny požadované přílohy, z nichž je klíčový závazný odborný posudek AOPK, který potvrzuje, že navržená preventivní opatření jsou účinná a odpovídají standardům péče o přírodu a krajinu.

⁷⁶ Publikace vydávané v rámci operačního programu životního prostředí na rok 2021-2027. [online].

⁷⁷ Zabezpečení hospodářských zvířat před útoky velkých šelem z OPŽP 2021-2027 [online]. *Navratvlku.cz*. [cit. 23.1.2025]. <https://www.navratvlku.cz/file/792>

⁷⁸ Publikace vydávané v rámci operačního programu životního prostředí na rok 2021-2027, 76. výzva – prevence škod způsobených šelmami a dravci [online]. *Operační program životního prostředí*. [cit. 3.2. 2025] <https://opzp.cz/dotace/76-vyzva/>

⁷⁹ Publikace vydávané v rámci operačního programu životního prostředí na rok 2021-2027, zjednodušené metody vykazování [online]. *Operační program životního prostředí*. [cit. 3.2. 2025] <https://opzp.cz/zjednodusene-metody-vykazovani/>

⁸⁰ Operační program životní prostředí (OPŽP), [online]. *Agentura ochrany přírody a krajiny*. [cit. 3.1.2025] <https://aopk.gov.cz/web/dotace/opzp-v-prs-aopk-cr>

Po podání žádosti probíhá její hodnocení, které zahrnuje kontrolu formálních náležitostí, kontrolu přijatelnosti a věcné hodnocení. V případě projektů nad 200 000 EUR celkových výdajů je součástí hodnocení i kontrola položkového rozpočtu a porovnání nákladů s náklady obvyklých opatření MŽP. SFŽP ČR se zaměřuje na to, aby byly projekty ekonomicky efektivní a aby byly finanční prostředky vynaloženy účelně. Pokud žádost projde úspěšně všemi fázemi hodnocení, je žadateli vydáno Rozhodnutí o poskytnutí dotace. Po realizaci projektu a splnění všech podmínek, jako je zaslání zprávy o realizaci, žádosti o platbu a kontrola ze strany AOPK ČR i SFŽP ČR, je příjemci vyplacena podpora⁸¹.

Co se týče administrativní příslušnosti AOPK ČR, jedná se o situace, kdy žadatel není podnikatelem v zemědělské prvovýrobě, tudíž se na něj nevztahuje podpora *de minimis* a zároveň se jedná o projekt do výše 200 000 EUR celkových výdajů. Pro tento účel je otevřená právě 10. výzva z OPŽP 2021-2027, kde termín podání končí 30.4.2025⁸². AOPK ČR se tedy zaměřuje na přímou podporu chovatelům, kteří splňují definici drobných zemědělců a jejichž projekty nemají komerční charakter. Tato podpora je poskytována prostřednictvím Projektového schématu AOPK ČR a žádosti se zde podávají prostřednictvím Jednotného dotačního portálu. Opět se zde uplatní zjednodušená metoda vykazování, tedy není nutnost předkládat faktury a ceny se stanovují dle paušálů. Z toto typu dotace je možné hradit zejména Elektrické ohradníky a vodivé sítě, pevné oplocení, pasteveckého psa či košáry⁸³.

Z výše uvedeného nám vyplývá, že možnosti, jak preventivní opatření kompenzovat a zpětně proplatit nejsou malé, často ale vyžadují delší administrativní proces. Jsou očividné tendence vedoucí ke zjednodušení tohoto procesu, ať už usnadňující formy podávání žádostí nebo týkající se procesu vyčíslení nákladů skrze zjednodušené metody vykazování. To vše má za cíl motivovat hospodáře k instalaci

⁸¹ Průvodce k získání podpory na realizaci preventivních opatření k zamezení škod způsobených velkými šelmami z Operačního programu Životní prostředí (2021-2027), [online]. *Navratvlku.cz*. [cit. 21.1.2025]

<https://www.navratvlku.cz/file/653>

⁸² Možnosti financování [online]. *Navratvlku.cz*. [cit. 18.1.2025]

<https://www.navratvlku.cz/prevence-moznost-financovani/>

⁸³ Leták AOPK ČR zaměřený na podporu dotací na preventivní zabezpečení hospodářských zvířat před velkými šelmami.

preventivních opatření a tím snížit počet útoků a škod způsobených vlkem obecným i jinými šelmami.

3.2 Kompenzace škod

V předchozí kapitole jsme se dopodrobna věnovali preventivním opatřením, jejich právnímu rámci a financování, jakožto klíčovému preventivnímu nástroji pro minimalizaci konfliktů mezi vlkem a člověkem a elementem schopným zajistit trvalé a udržitelné soužití. Nicméně, i přes veškerou snahu o podporu preventivních opatření, nelze zcela vyloučit možnost vzniku škody způsobené vlkem obecným, zejména na hospodářských zvířatech. Takto vzniklé škody často chovatelům způsobují výraznou ekonomickou zátěž, která může negativně ovlivnit jejich hospodaření a výdělky. V případě, že by takto vzniklé škody nebyly adekvátně kompenzovány, mohli by to vést k negativnějšímu vnímání vlka obecného na našem území a rozdmýchání dalších konfliktů. Proto je klíčové, aby zde existoval fungující systém náhrady škody, který by poškozeným zemědělcům poskytoval adekvátní náhrady za vzniklé ztráty a tím zároveň i přispěl k pozitivnímu postoji veřejnosti k ochraně vlků. Nicméně při nastavování mechanismů náhrady škody je nezbytné pamatovat na to, že náhrada škody by měla nastupovat až po selhání preventivních opatření, a nikoliv být před preventivními opatřeními upřednostňována. Správně nastavený systém náhrady škody by tedy měl být spravedlivý, efektivní a transparentní, aby zde byla jistota toho, že vzniklá škoda bude řádně a včas nahrazena. V následujících podkapitolách se podrobněji zaměříme na právní zakotvení náhrady škod způsobených vlkem, na charakter nahrazovaných škod, na podmínky a postupy pro uplatnění nároku na náhradu a na výši a způsob vyplácení náhrad, abychom komplexně popsali, jak tento důležitý pilíř ochrany před vlkem funguje v praxi.

3.2.1 Právní zakotvení

Systém náhrady škod způsobených vlkem obecným je v České republice právně ukotven v několika předpisech, které ve společné interpretaci vytvářejí komplexní rámec pro ochranu zájmů poškozených chovatelů. Tyto předpisy se navzájem doplňují a společně vytvářejí ucelený systém náhrady škody. Jelikož je cíle, aby předpisy působili ve vzájemné shodě, je nutná jejich správná interpretace a aplikace, aby byl zamýšlený systém

efektivním. Ačkoliv občanskoprávní úprava hraje také svou roli, klíčové postavení zde mají složkové předpisy z oblasti práva životního prostředí, které si níže rozebereme podrobněji.

Základním kamenem pro právní úpravu náhrady škody způsobené vlkem obecným v České republice je zákon č. 115/2000 Sb. o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, dále jen zákon o náhradě škody. Mezi vybrané zvláště chráněné živočichy podle § 3 písmene f) zákona o náhradě škody patří právě i vlk obecný (*Canis lupus*). Tento zákon nám stanovuje, kdo má na náhradu škody nárok, jaké škody se nahrazují, postupy, jakými se tento výše zmíněný nárok uplatňuje a způsoby určení výše předmětné náhrady. S tímto předpisem úzce souvisí vyhláška 126/2021 Sb. o způsobu výpočtu výše škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy.

Dalším zásadním předpisem v této oblasti je zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. Tento zákon v souvislosti s ochranou přírody a krajiny stanovuje rovněž ochranu zvláště chráněných druhů a s tím související povinnosti státu a jiných subjektů, kterých se tato oblast týká. Ve spojitosti s probíraným tématem nás zajímá zejména § 58 tohoto zákona, který stanovuje možnost poskytování náhrady újmy za ztížené zemědělské nebo lesní hospodaření, a to konkrétně v oblastech, kde se zvláště chráněný živočich vyskytuje. V souvislosti s tímto předpisem jsou pro nás dále relevantní dvě vyhlášky. Jedná se o Vyhlášku č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a Vyhláška č. 432/2005 Sb., kterou se stanoví podmínky a způsob poskytování finanční náhrady za újmu vzniklou omezením zemědělského hospodaření, která byla novelizována vyhláškou č. 43/2024 Sb., čímž se zpřesnily podmínky pro poskytování finanční náhrady. Tyto vyhlášky, mimo jiného, upravují podmínky pro poskytování finančních náhrad za omezení zemědělského hospodaření v oblastech s výskytem zvláště chráněných živočichů.

3.2.2 Předmět náhrady škody

Základním kamenem systému náhrady škody je přesné vymezení jejího předmětu, tedy za jaké konkrétní škody a ztráty může poškozený chovatel o kompenzaci požádat. Takto stanovený taxativní výčet máme stanoven v § 4 zákona o náhradě škody. Tento taxativní výčet je nutné interpretovat v souladu s dalšími právními předpisy.

V první řadě se jedná o úhyn hospodářských zvířat. Tato položka nejčastější a ekonomicky nejvýznamnější typ škody, která je dle toho zákona nahrazována. Jedná se o přímou ztrátu, která chovateli útokem vlka vzniká. Dle § 4 písm. b) zákona o náhradě škody, se náhrada vztahuje na „vymezená domestikovaná zvířata“. Definici „vymezeného domestikovaného zvířete“ nalezneme ve stejném zákoně, tentokrát v § 2 písm. a), který uvádí, že se tím myslí *skot, prasata, ovce, kozy, hrabavá a vodní drůbež, koně, osli a jejich kříženci, králíci a kožešinová zvířata*. U koní je důležité zmínit, že se náhrada vztahuje i na hříbata, která jsou pro vlka snadnější kořistí než dospělí jedinci. Vedle úhynu se dle obdobných parametrů hradí i zranění hospodářských zvířat. V tomto případě se zohledňují jak náklady na veterinární ošetření, jako je léčba, medikace či hospitalizace a jiné související výdaje, tak i náhrada za snížení užitkovosti daného kusu, jakou je například snížení dojivosti nebo plodnosti.

Dalším předmětem, který podléhá náhradě škody podle toho zákona, je škoda, která byla způsobena na pasteveckém psu, který slouží k hlídání vybraných domestikovaných zvířat. Vzhledem k jeho neopomenutelnému postavení coby preventivního opatření, mají tito psi speciální kategorii ochrany. Definici pasteveckého psa máme rovněž uvedenou v § 2 zákona o náhradě škody, tentokrát pod písmenem e), tedy že se jedná o *psa těžkého plemene používaného k hlídání vymezených domestikovaných zvířat před útoky šelem, včetně kříženců těchto plemen (např. slovenský čuvač, německý ovčák, kavkazský ovčák, pyrenejský pastevecký pes)*. Z toho nám vyplývá, že výčet plemen není taxativní, ale daný pes musí sloužit vybranému účelu.

Vedle škod na majetku nám zákon o náhradě škody pamatuje i na situaci nejzávažnější, tedy na újmu na životě či zdraví fyzické osoby, která byla způsobena vlkem. Tato problematika je upravena v § 4 písm.) a tohoto zákona. V tomto specifickém případě je proces poněkud odlišný. V případě škody na životě se poskytuje jednorázové odškodnění, které je stanoveno přímo tímto zákonem, nikoliv vyhláškou, jak je to u škod majetkových. Podle § 7 zákona o náhradě škody se toto jednorázové odškodnění poskytuje pozůstalým nezletilým osobám ve výši 50 000 Kč a zletilým osobám 25 000 Kč, ale pouze v případě, že k nim měl zůstavitel vyživovací povinnost podle zákona o rodině. Hradí se rovněž *„náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem a náhrada účelně a prokazatelně vynaložených nákladů spojených s léčením zůstavitele v souvislosti se vznikem škody, která se nahrazuje podle tohoto zákona*

fyzické osobě, která tyto náklady vynaložila; náhrada nákladů spojených s pohřbem se sníží o pohřebné poskytované podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů)“. Při škodě na zdraví se poskytuje odškodnění za bolest, ztížení společenského uplatnění i náhrada účelně a prokazatelně vynaložených nákladů ve spojitosti s léčbou. Ve vztahu k této kategorii je nicméně vhodné podotknout, že se jedná o kategorii spíše teoretickou, jelikož od doby, kdy postupný návrat vlků na naše území začal, žádná takováto situace zaznamenána nebyla.

Vedle výše zmíněných předmětů lze rovněž hradit i škody na zbylých předmětech uvedených pod písmeny d) až i), nicméně ve spojitosti se škodami způsobenými vlkem se jedná o spíše o výjimky.

V této kapitole jsme se tedy věnovali tomu, jaké konkrétní škody lze poškozeným subjektům nahradit. Vedle výše zmíněných předmětů lze rovněž hradit i škody na zbylých předmětech uvedených pod písmeny d) až i), nicméně ve spojitosti se škodami způsobenými vlkem se jedná o spíše o výjimky. Jak bylo zmíněno, jedná se o výčet taxativní, který nelze nadále rozšiřovat. Samotné škody ale hraditelné být mohou, avšak pouze skrze klasické řízení dle občanského zákoníku, nikoliv skrze tento, jelikož by už se jednalo o škody vlkem nepřímo způsobené.

3.2.3 Podmínky a postupy náhrady škody

Kromě výše vymezeného okruhu škod, které je dle zákona o náhradě škody možné si nárokovat, je pro samotné vyplacení způsobené škody klíčové i splnění určitých podmínek a projití specifickým postupem, který je rovněž stanoven zákonem. Nyní si rozebereme podmínky, okolnosti a postupy, které je nutné splnit pro to, aby žadateli o náhradu škody bylo vyhověno. Je nutné brát v úvahu, že pro vyplacení náhrady škody podle tohoto zákona neexistuje automatický nárok, a proto je nutné zkoumat splnění požadovaných okolností, případně jejich absenci.

V první řadě musí tedy jít o škodu prokazatelně způsobenou na území České republiky, dále že daná škoda byla opravdu způsobena vlkem obecným, a ne jiným živočichem a že vlk obecný byl v okamžiku, kdy k dané škodě došlo, živočichem zvláště chráněným⁸⁴. Tyto podmínky stanovené v § 5 zákona o náhradě škody je nutné splnit kumulativně, aby

⁸⁴Ustanovení § 5 zákona č. 115/2000 Sb. o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy.

se vůbec dalo uvažovat o pokračování v řízení podle tohoto zákona. Kromě podmínek pro vplacení nám § 5 zákona o náhradě škody rovněž uvádí i situace, které nárok na náhradu škody podle tohoto zákona vylučují. Jsou jimi situace, kdy je živočich, který škodu způsobil chovaný v zajetí člověka nebo z tohoto zajetí uprchl, dále škoda způsobená fyzické osobě vybraným živočichem v rámci jejich pracovněprávních vztahů jako pracovní úraz a v poslední řadě škoda vzniklá lovcem při lovu tohoto vybraného živočicha. Nárok na náhradu škody podle tohoto zákona zaniká rovněž v případě, kdy poškozený nesplnil lhůty stanovené v § 8 odst. 3, které se vztahují k předložení žádosti. Dále je nutné rovněž zkoumat konkrétní druh zvířete, na kterém byla škoda způsobena a jaké byly v době útoku podmínky jeho uchovnění. V § 6 nalezneme podmínky rozdělené podle druhů. V odstavci 1 písm. a) stojí, že skot, kůň, osel a jejich kříženec, ovce, koza nebo prase musí být v době vzniku škody v uzavřeném objektu nebo na prostoru oploceném elektrickým ohradníkem, případně pod přímým dohledem fyzické osoby nebo pasteveckého psa. Co se drůbeže, králíků a kožešinové zvěře týče, stanovují nám podmínky písmena b) a c) téhož paragrafu, tedy že tato zvířata musí být v době vzniku škody umístěna v uzavřeném objektu, aby se na ně mohla náhrada škody poskytnout⁸⁵. V souvislosti s těmito podmínkami je opět nutné zdůraznit důležitost preventivních opatření, konkrétně existenci elektrických ohradníků a pasteveckých psů, které zvířata chrání. Pokud by totiž škoda byla způsobena na zvířatech, která byla ponechána volně, ztrácí chovatel na finanční náhradu nárok. V § 5 a § 6 nám tedy stojí základní rozhraní pro určení, zda se v konkrétním případě bude či nebude uplatňovat další postup podle zákona o náhradě škody.

Pokud je na základě výše uvedeného jisté, že škoda splňuje výše zmíněné požadavky, tedy že se náhrada škody bude řídit zákonem o náhradě škody, je nutné naplnit další zákonné kroky, aby k vyplacení mohlo ve finále dojít. Uplatnění zákonného postupu je velice klíčové, proto se nesmí opomenout a je dobré se s ním řádně seznámit.

Prvním důležitým krokem po tom, co vyjde najevo škodná událost, je, aby škoda byla nahlášena nejpozději do 48 hodin od jejího zjištění. Poškozený škody ohlašuje místně příslušnému orgánu ochrany přírody,

⁸⁵ Zdráhalová, L., Přístupy ke škodám způsobeným vlkem. *Ochrana přírody*. 2020, č. 3, s. 22-23.

a to podle místa, kde ke škodě došlo⁸⁶. Obecně platí, že mimo chráněná území, jako jsou CHKO a národní parky, je příslušná obec s rozšířenou působností. V případě již zmíněných CHKO je příslušné regionální pracoviště AOPK, pokud se ovšem nejedná o CHKO Šumava, která spadá pod správu NP Šumava nebo o CHKO Labské pískovce, které spadají pod správu NP České Švýcarsko⁸⁷. U škod způsobených na území národních parků poškozený nahlašuje u správců těchto národních parků. Pokud škodná událost nastala ve dnech pracovního volna, zavádí AOPK ČR „šelmí“ pohotovosti pro místní šetření, které jsou přístupné i mimo území CHKO. V případě národních parků si místní šetření řeší vždy příslušná správa daného parku.

Výše určený příslušný orgán pomocí pověřeného zástupce neprodleně provede místní šetření, sepíše protokol a zajistí důkazy v souladu s § 10 zákona o náhradě škody. Tento krok má za cíl objektivně zdokumentovat situaci na místě a zajistit potřebné důkazy, které podpoří nebo vyvrátí tvrzení poškozeného. Místního šetření se krom pověřeného zástupce mohou účastnit i další osoby, jako jsou zástupci veterinární správy či odborníci na ochranu velkých šelem, neboť se jejich přítomností sníží riziko případných pochybností o nestrannosti místního šetření. Jak již bylo zmíněno, místní šetření by mělo proběhnout ideálně co nejdříve po nahlášení škody poškozeným, jelikož časová prodleva může vést ke ztrátě důkazů nebo jejich poškození. Ne vždy se ovšem podaří místní šetření zajistit tak rychle, proto je nutné, aby sám poškozený vynaložil úsilí k uchování důkazů, tím si sám zvyšuje pravděpodobnost, že způsobení škody šelmou bude prokázáno. Jedná se například o vyfotografování stop šelem či samotných uhynulých zvířat, přikrytí těchto stop, zajištění případných chlupů nebo trusu do sáčků a jejich uchování v kladu a další opatření, které lze v tomto ohledu provést⁸⁸. Samotné místní šetření pověřená osoba protokoluje do formuláře vyhotoveného AOPK ČR, aby se zajistil jednotný sběr dat ze

⁸⁶ Ustanovení § 8 odst. 1 zákona č. 115/2000 Sb. o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy.

⁸⁷ Postup nahlášení škodní události krok za krokem. [online]. *Navratvlku.cz*. [cit. 21.11.2024] <https://www.navratvlku.cz/skodni-udalost-postup-nahlaseni-skodni-udalosti-krok-za-krokem/>

⁸⁸ Tamtéž.

všech útoků. Tento formulář se skládá ze čtyř částí, kterými jsou A) lokalita a celkový přehled, B) zabezpečení, C) hospodářská zvířata a část D) výzkum. Prvním krokem je vyplnění části C), tedy zaznamenat, která konkrétní zvířata byla usmrcena či zraněna, a to vždy jeden kus na samostatný papír⁸⁹. Je zde na místě pořídít snímek místa, kde k útoku došlo, snímek kořisti a detaily na jednotlivá poranění. Dále se postupuje k části B), která se zaměřuje na stávající zabezpečení, konkrétně tedy kontrola oplocení a nocování. U oplocení se zaměření klade zejména na kompletnost oplocení, tedy jestli je po celém obvodu pastviny, není na nějakém úseku poškozené nebo nechybí úplně, dále je důležitý typ oplocení, výška, byl v době útoku pod napětím a další faktory. Jde zde o to, aby se zjistilo, kudy se vlk do ohrady dostal a tento nedostatek uvést do protokolu. Celou situaci je opět dobré fotografovat. U této položky je nutné zmínit, že byť se protokoluje a kontroluje, není zde pro vyplacení náhrady škody nutná podmínka předchozího aplikování preventivních opatření alespoň v minimální míře podle Standardů vydaných AOPK ČR (na tuto problematiku se zaměříme v další části práce). Třetím krokem je vyplnění části D), tedy kategorie výzkumu. Tato kategorie není obligatorní, jelikož ne na každém místě, kde ke škodné události došlo, se nacházejí vzorky, které by pro tuto část byly použitelné. Zajímají nás zde zejména stěry slin, vzorky srsti, nejčastěji zachycené na spodní straně oplocení, které vlk podlehl, nebo trus. Poslední částí k vyplnění zůstává část A), tedy lokalita a celkový přehled. Tato část slouží k identifikaci samotného poškozeného a charakterizaci místa škody, tedy původní stav a shrnutí škody. Je zejména důležité závěrečné vyjádření o příčině škody a podpis osoby, která toto místní šetření prováděla. Tato osoba rovněž vyplněný protokol po podepsání zašle příslušnému krajskému úřadu sama a poškozený přiloží samotnou žádost.

Kromě místního šetření, které je prováděno pověřenou osobou orgánu ochrany přírody, je nutné zajistit i přítomnost veterinárního lékaře. Ten vydává samostatný protokol, který je další nezbytnou přílohou žádosti o náhradu škody podávané ke krajskému úřadu.

⁸⁹ Místní šetření krok za krokem. [online]. *Navratvlku.cz*. [22.11.2024]
<https://www.navratvlku.cz/skodni-udalost-mistni-setreni-skody/>

Veterinář rovněž rozhoduje o způsobu likvidace uhynulého zvířete, případně o léčbě nebo utracení zvířete poraněného⁹⁰.

Pokud jsme škodu řádně nahlásili, proběhlo místní šetření i potvrzení veterináře, je nutné, aby poškozený k uplatnění samotného nároku na náhradu škody podal žádost v souladu s § 8 odst. 2 zákona o náhradě škody. Tuto žádost podává ke krajskému úřadu příslušnému podle místa, kde ke škodě došlo. V případě, že ke škodě došlo na území hlavního města Prahy, je příslušným Magistrát hlavního města Prahy⁹¹. V souvislosti s podáním žádosti je nutné dodržení zákonem stanovených lhůt v odstavci třetím téhož paragrafu. Jejich nedodržení, jak již bylo zmíněno, způsobuje zánik nároku na náhradu škody podle tohoto zákona. Lhůty se nám liší v závislosti na typu nahrazované škody. Pro nás jsou relevantní lhůta vztahující se ke škodě na zdraví člověka, která je stanovena nejpozději do 2 let od vzniku škody a lhůta pro škody na vymezených domestikovaných zvířatech a psech sloužících k hlídání vybraných domestikovaných zvířat, který je stanovena „do 10 dnů ode dne, kdy se poškozený o škodě dozvěděl, nejpozději však do 6 měsíců ode dne, kdy ke škodě došlo“. Pro určení, zda byla lhůta naplněna, je rozhodný den, kdy příslušný orgán žádost poškozeného obdržel⁹². Společně s dodržáním lhůt je klíčové, aby žádost splňovala obsahové náležitosti a byly k ní přiloženy doklady a podklady, které jsou pro posouzení nároku na náhradu škody klíčové. Tyto parametry nalezneme v příloze k zákonu o náhradě škody. V bodě 1 této přílohy máme stanoveno, co vše musí žádost samotná obsahovat. Jsou tím informace potřebné pro identifikaci osoby žadatele, které jsou rozdílné v závislosti na tom, jestli je jím osoba právnická nebo fyzická, popis příčin vzniku škody a uvedení rozsahu škody, označení živočicha, který podle poznatků žadatele škodu způsobil, popis opatření žadatele, které učinil k zabránění vzniku škody

⁹⁰ Škody způsobené chráněnými živočichy. [online]. *Agentura ochrany přírody a krajiny ČR*. [cit. 15.11.2024] <https://aopk.gov.cz/skody-zpusobene-chranenymi-zivocichy>

⁹¹ Ustanovení § 8 odst. 2 zákona č. 115/2000 Sb. o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy.

⁹² Ustanovení § 8 odst. 4 zákona č. 115/2000 Sb. o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy.

a způsob, jakým mu má být náhrada škody poskytnuta⁹³. Vedle parametrů žádosti samotné jsou v bodě 2 této přílohy rovněž stanoveny dokumenty, které žadatel musí přiložit vedle žádosti. Zde se přílohy různí podle toho, zda žádáme o náhradu škody způsobenou na vybraných domestikovaných zvířatech nebo na životě a zdraví člověka. Jak již bylo zmíněno, relevantní je pouze situace první, jelikož případy usmrcení či zranění člověka vlkem jsou spíše výjimkou. U vybraných domestikovaných zvířat je tedy v první řadě nutné přiložit doklad o vlastnickém vztahu k uhynulému nebo zraněnému kusu. Pokud je takovýto dokument nemožné obstarat, lze skutečnost doložit i formou čestného prohlášení⁹⁴. Dále je nutné přiložit již zmiňované potvrzení veterinárního lékaře o příčině úhynu. Posledním dokumentem je odhadovaná výše škody podle sazebníku ve vyhlášce Ministerstva životního prostředí či stanovené znalecký posudkem ve složitějších případech, typicky v případě cenného plemenného zvířete⁹⁵. Bližší postup stanovení ceny při náhradě škody podle zákona o náhradě škody viz níže v odstavci o posouzení nároku. Jak již bylo zmíněno výše, místně příslušný orgán ochrany přírody k žádosti připojí protokol a jiný důkazní materiál pořízený během místního šetření⁹⁶, poškozený tedy tento protokol sám nepřikládá, nicméně pro posouzení nároku je klíčový. Pokud jsou v žádosti samotné uvedeny všechny požadované náležitosti, jsou přiloženy všechny nutné přílohy a provedlo se v daném případě místní šetření, může se žádost odeslat příslušnému orgánu.

Po obdržení žádosti příslušný orgán zkoumá, zda je žádost úplná. Předmětem zkoumání tedy je, zda žádost obsahuje všechny zákonem předepsané parametry a přílohy. V případě, že je žádost nekompletní, vyzve příslušný orgán žadatele k doplnění, a to nejpozději do 30 dnů od obdržení výzvy podle § 9 zákona o náhradě škody. Dále může soud žadatele vyzvat k doplnění odborného či znaleckého posudku, pokud to okolnosti případu vyžadují. V případě, že žadatel ani na výzvu příslušného orgánu svou výzvu nedoplní, v řízení nelze pokračovat a náhrada škody se v tomto případě neposkytne. Pokud se ovšem

⁹³ Bod 1 přílohy k zákonu č. 115/2000 Sb. o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy.

⁹⁴ *Škody způsobené chráněnými živočichy*. [online].

⁹⁵ *Postup nahlášení škodní události krok za krokem*. [online].

⁹⁶ Bod 3 přílohy k zákonu 115/2000 Sb. o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy.

dostaneme do stavu, kdy je podaná žádost úplné (ať už od počátku nebo po doplnění), dostáváme se do fáze posouzení nároku.

V této fázi posouzení nároku žadatele dochází ke zhodnocení všech podkladů, které žadatel společně se žádostí podal. Příslušný orgán se soustředí zejména na prokázání nároku samotného a další nedílnou součástí je i stanovení výše náhrady škody. Byť žadatel k žádosti může přiložit posudek či odhadovanou výši nároku, primární odpovědnost za správné stanovení nese právě příslušný orgán, a to v kontextu všech doručených podkladů v souladu s § 10 odst. 2 zákona o náhradě škody. Jak již bylo zmíněno, výše náhrady škody se stanovuje vyhláškou Ministerstva životního prostředí č. 126/2021 Sb. o způsobu výpočtu výše škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, na kterou nám sám zákon o náhradě škody odkazuje v § 7 odst. 3. V samotné vyhlášce nás bude zejména zajímat § 1 v kombinaci s přílohou č. 1 k této vyhlášce, které se věnují způsobu výpočtu u vymezených domestikovaných zvířat a pech sloužících k jejich hlídání. Základním kamenem tohoto systému je snaha o kompenzaci reálné tržní hodnoty zvířete prostřednictvím objektivního určení ceny zvířete. Cílem není zisk poškozeného z dané události, ale kompenzace vzniklé ekonomické ztráty. Základní vzorec stanovení konkrétní výše je dle přílohy č. 1 vyhlášky $Z=c+k$. V tomto vzorci z značí výši škody jako celku po sečtení položek c a k . K značí náklady vynaložené na neškodné odstranění daného zvířete v souladu s požadavky veterinárního zákona a jedná se o položku nejnovější, která byla zavedena až v roce 2021. Do té doby nebyly tyto náklady propláceny. Zavedení položky k je pozitivním krokem ve více rovinách, jelikož náhrada škody je tedy komplexnější a spravedlivější, navíc motivuje chovatele k hlášení škod a řádnému dodržování hygienických předpisů v souvislosti se zbavováním se uhynulých zvířat. Poslední položkou je položka c značící cenu zvířete v době, kdy ke škodě došlo⁹⁷. Právě na proměnnou c se klade největší důraz a pro její zjištění je možné použít několik metod. Obě metody již v textu zazněly a jsou jimi cením Ministerstva životního prostředí a odborný či znalecký posudek. Ceník slouží ke stanovení obvyklé ceny zvířete, Ministerstvo životního prostředí ho zveřejňuje na svých internetových stránkách a obsahuje sumarizované údaje o cenách zvířat

⁹⁷ Příloha č. 1 k vyhlášce č. 126/2021 o způsobu výpočtu výše škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy.

získané ve spolupráci s Ministerstvem zemědělství, z údajů Svazu chovatelů ovcí a koz a Českého svazu chovatelů masného skotu⁹⁸. Je ovšem nutné pamatovat na fakt, že ceník uvádí pouze průměrné částky, ne vždy se tedy musí jednat o částku, za kterou by chovatel zvíře reálně prodal. Právě pro tyto případy je lepší pořízení odborného nebo znaleckého posudku, zejména u zvířat s vyšší cenou z důvodu genetiky nebo plemene. V posudku se totiž zohlední veškeré faktory ovlivňující hodnotu jedince, jako je genetická a užitková kvalita, nerealizovaná mléčná produkce či plemenná příslušnost, zkrátka vše, co v šablonovitém vzorci zohlednit nelze. Zvláště jsou také v ceníku uvedena jehňata, kůzlata i telata, aby cena za ně vyplácená byla pro chovatele přijatelná. U těchto jedinců se hradí škoda v takové výši, která nejbližší odpovídá výši určené podle obecného vzorce, a to poměrně podle stáří jedince. Lze opět užít i posudky. Od takto vypočítané ceny jednotlivých kusů se dále odvíjí i hrazené náklady na jejich léčbu, které náležejí nejvýše do této částky⁹⁹.

Je-li nárok poškozeného za splnění všech výše zmíněných podmínek prokázán a není zde dalších pochyb ani o ceně, je příslušný orgán povinen náhradu škody poškozenému vyplatit skrze Ministerstvo financí nejpozději do 4 měsíců ode dne, kdy příslušný orgán žádost poškozeného o poskytnutí náhrady škody obdržel, a to způsobem, který poškozený ve své žádosti navrhl¹⁰⁰.

Při posuzování nároků na náhradu škody způsobené vlkem je nutné brát v úvahu i rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 366/2020, ze dne 30.9.2020, který se zabýval možností uložení povinnosti státu přijmout právní úpravu k regulaci vlčí populace. Soud v tomto případě zdůraznil, že *„soud není oprávněn uložit České republice - Ministerstvu životního prostředí, aby vypracovala návrh zákona, tím méně pak nařídit, jaký má být obsah právní úpravy, jejíž přijetí spadá do kompetence Parlamentu.“*

Jak je z výše uvedeného patrné, podmínek, které je k uplatnění nároku nutné splnit není málo a v kombinaci s požadovanými postupy se jedná o poměrně zdoluhavý byrokratický proces. Vidíme zde sice snahu o zjednodušení a zahrnutí více faktorů, než bylo dříve, aby byl systém

⁹⁸ Ceník hospodářských zvířat zveřejněný Ministerstvem životního prostředí.

⁹⁹ Ustanovení § 1 odst. 5 vyhlášky č. 126/2021.

¹⁰⁰ Ustanovení § 10 odst. 3 zákona č. 115/2000 Sb. o způsobu výpočtu výše škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy.

komplexnější a spravedlivější, viz zahrnutí nákladů na kafilerii v roce 2021. Nicméně stále nejsou pokryty všechny aspekty. Typickým příkladem je okruh vymezených živočichů, jelikož škoda může vznikat i na jiných zvířatech, než které zákon zmiňuje. Nicméně stále se jedná velmi důležitý prvek v procesu přijetí vlka do naší krajiny.

3.2.4 Předmět náhrady újmy

Třetím způsobem finanční podpory chovatelů, vedle proplácení preventivních opatření a náhrady škody, je náhrada újmy za ztížené hospodaření. Vychází ze skutečnosti, že každý je povinen strpět při užívání přírody a krajiny omezení vyplývající ze zákona o ochraně přírody a krajiny a tím se dostávají do kolize s ústavními limity výkonu vlastnického práva¹⁰¹. Tento způsob náhrady působí vedle náhrady přímých škody, které vlk působí chovatelům na jejich majetku a zaměřuje se na nepřímé ekonomické dopady, které přítomnost vlka má na určitém území a tím ovlivňuje i způsob hospodaření. Tyto dopady limitují možnosti tradičního zemědělství a ovlivňují náklady, které je třeba k hospodaření vynaložit, aby jeho působení bylo dlouhodobě udržitelné. Proto v rámci legislativního rámce došlo i ke kompenzaci těchto výdajů, kterou si nyní detailněji přiblížíme.

Primárním cílem této náhrady je tedy kompenzovat zvýšené náklady a omezení, které jsou s hospodařením v oblastech s opakovaným výskytem vlků spojeny. Nejedná se o dotaci, ale o nárokovou platbu podle § 58 ZOPK, která slouží ke kompenzaci nákladů vzniklých navíc proti stavu, kdy se vlk v této oblasti nevyskytoval.

Jak již bylo zmíněno, základem právní opory pro tento typ finanční pomoci je ustanovení § 58 ZOPK, kde v odstavci jedna stojí, že „*Ochrana přírody a krajiny je veřejným zájmem. Každý je povinen při užívání přírody a krajiny strpět omezení vyplývající z tohoto zákona*“. Odstavec 2 nám dále říká, že za strpění takovýchto omezení má rovněž právo na poskytnutí finanční náhrady. Klíčové je ovšem znění vyhlášky č. 432/2005 Sb., kterou se stanoví podmínky a způsob poskytování finanční náhrady za újmu vzniklou omezením zemědělského hospodaření v oblastech opakovaného výskytu vlka obecného, což je stanoveno v § 1 odst. 1 písm. j) této vyhlášky. Ztížením pastvy se dle § 2 písm. c) rozumí „*náklady na péči o preventivní opatření na ochranu hospodářských zvířat před útoky*

¹⁰¹ Jelínková. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Praktický komentář*, § 58.

vlka obecného nebo náklady na jinou organizaci pastvy a chovu hospodářských zvířat v důsledku výskytu vlka obecného v pasených oblastech“. Jedná se tedy o kompenzaci za ty práce, které chovatelé nacházející se v daných oblastech musí vynaložit navíc v porovnání s chovateli hospodařícími na pastvinách mimo ně, jako je údržba elektrických ohradníků, jejich průběžná kontrola, organizace pastvy, častější či neustálá přítomnost pastevece či pasteveckého psa nebo zvýšené riziko stresu a zranění zvířat. V daném kontextu je potřeba ovšem pracovat s novelou této vyhlášky, jež je vedena pod číslem 43/2024 Sb., která mění výpočet poskytované náhrady u ovcí a koz, aby byl systém lépe funkční a odpovídal potřebám praxe.

3.2.5 Podmínky a postupy náhrady újmy

V první řadě se tedy musí jednat o již zmíněnou oblast s opakovaným výskytem vlka obecného. Mapu tohoto území vydává a aktualizuje AOPK ČR na základě výskytu a rizik škod a je k dohledání na internetových stránkách¹⁰². K náhradě je osobou oprávněnou vlastník, nájemce a v souvislostech s novelizací občanského zákoníku i pachtýř¹⁰³. Dále se musí jednat o pastvu, kdy se pastvou rozumí pastva na pozemcích (ZPF) zabezpečených funkčně proti vlku. Žádost podává žadatel v písemné formě příslušnému regionálnímu pracovišti AOPK ČR nebo na správách národních parků, v jejichž obvodu se daný pozemek nachází, a to vždy nejpozději ke konci třetího měsíce následujícího roku. Náležitosti žádosti a přílohy jsou uvedeny v § 4 Vyhlášky č. 432/2005 Sb. a vzor této žádosti je uveden pod přílohou 2. Součástí žádosti podle odst. 1 bodu c) je i požadovaná výše náhrady vypočtená postupem podle této vyhlášky.

Mechanismus výpočtu výše této náhrady se liší v závislosti na druhu chovaných hospodářských zvířat. Rozdílné podmínky tedy máme pro chovatele ovcí a koz a jiné pro zvířata ostatní, zejména skotu.

U chovatelů ovcí a koz je výše náhrady stanovena paušální sazbou na hektar obhospodařované plochy, a to za předpokladu, že celková plocha pozemků, na kterou žadatel uplatňuje v daném roce náhradu, je menší než 76 ha. Pokud se jedná o hospodaření na ploše větší nebo rovné

¹⁰² Mapa výskytu vlka obecného zveřejněná na stránkách Agentury ochrany přírody a krajiny, která je pravidelně aktualizována podle nejnovějších poznatků z monitoringu.

¹⁰³ Jelínková. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Praktický komentář*, § 58.

76 ha, je zde stanovena jednotná sazba 5500 Kč, která se následně násobí počtem hektarů. Podrobný postup pro výpočet nalezneme v příloze č. 3 k vyhlášce č. 432/2005 Sb., bod 10, kde písmeno a) je pro pozemky menší než 76 ha a písmeno b) pro pozemky, které jsou svou rozlohou rovny nebo větší 76 ha.

V případě chovu ostatních druhů hospodářských zvířat, jako je hovězí dobytek, koně, drůbež a další, vyhláška nestanovuje paušální sazby. To znamená, že výše újmy musí být podrobně dokládána u každé žádosti individuálně. Je tedy nutné specifikovat konkrétní zvýšené náklady a omezení spojené s hospodařením, a to co nejpřesněji a doložit je relevantními doklady. V tomto případě je pro výpočet relevantní bod č. 11 přílohy č. 3 k Vyhlášce 432/2005 Sb. Tato varianta tedy ze své podstaty vyžaduje více aktivního úsilí ze strany žadatele, jelikož ji nelze uplatnit paušální způsobem.

Jak tedy můžeme vidět, institut náhrady újmy za ztížené hospodaření je třetím z druhů finanční pomoci, který cílí primárně na kompenzaci nákladů, jejichž výše se chovatelům v daném období zvýšila, a to v přímé souvislosti s výskytem vlka obecného v porovnání s obdobím, kdy se na daném území nevyskytoval. Opět je zde řada podmínek a postupů, které je nutné splnit a celkový proces získání náhrady spletitý, nicméně jedná se o další krok pomoci jeho přítomnost v naší krajině vykompenzovat.

3.3 Ochrana veřejného zdraví

Přítomnost vlka obecného v krajině je často spojena s obavami o bezpečnost lidí a zdraví. Je proto důležité objektivně zhodnotit potenciální rizika spojená s přenosem nemocí a útoky na člověka a porovnat je s reálnými daty a vědeckými poznatky. Mnohdy je totiž strach z vlka neopodstatněný a vychází spíše z mýtů a předsudků než z faktů.

Vlk jakožto psovitá šelma může být nositelem několika patogenů, které teoreticky mohou ohrozit i lidské zdraví. Nejedná se však o onemocnění specifická pro vlky, ale o nemoci běžné i u jiných divokých či domácích zvířat. Mezi nejvýznamnější patří vzteklna, echinokokóza či svrab. Jediné, co by potenciálně mohlo být ohrožující i pro člověka, je právě echinokokóza, tedy parazitní onemocnění způsobené měchožilem

zhoubným¹⁰⁴. Co se svrabu týče, jedná se o onemocnění kožní, které u vlků způsobuje prašivinu¹⁰⁵. Nejrizikovějším je pro vlky vzteklna, která je pro ně smrtelná. Jedná se o virové onemocnění centrálního nervového systému¹⁰⁶. Je nutné zdůraznit, že reálná pravděpodobnost nákazy člověka od vlka je v současnosti velmi nízká. Za prvé, díky úspěšným programům vakcinace a kontroly parazitů se výskyt mnoha nemocí u divokých zvířat výrazně snížil. Za druhé, dodržování základních hygienických pravidel (mytí rukou, konzumace tepelně upraveného masa) minimalizuje riziko nákazy. A za třetí, přímý kontakt s vlky je vzácný a vlk se obvykle vyhýbá lidem.

Závažnějším rizikem než přenos nemocí, je vnímáno potenciální napadení člověka vlkem. Je však důležité zdůraznit, že útoky vlků na lidi jsou v Evropě v moderní době extrémně vzácné. Ze studií provedených na území Evropy a Severní Ameriky vyplývá, že většina útoků ze strany vlka na lidi za posledních 50 let byla zapříčiněna vzteklinou nebo prvotní provokací ze strany člověka¹⁰⁷. Vzteklna, jak již bylo zmíněno výše, je onemocnění centrálního nervového systému a vede tedy ke ztrátě přirozené plachosti vlků a k agresivnímu chování. Z toho důvodu mohlo dojít k pokousání člověka s následkem smrti. Nyní ovšem je vzteklna velice ojedinělá, a i při jejím případném výskytu je možné léčit její následky¹⁰⁸. Dalším případem je provokace ze strany člověka, jedná se tedy o snahu vlka bránit sebe nebo svá mláďata¹⁰⁹. Nicméně ani tyto střety ve studii zjištěné nebyly smrtelné. Další možnou příčinou útoku je, že vlk je na lidi navyklý a vede to k jeho ztrátě přirozeného respektu¹¹⁰. Tato situace může být zapříčiněna buď častým kontaktem s konkrétními lidmi, jako jsou třeba správci národních parků nebo v situaci, kdy vlk byl po určitou dobu chován v zajetí a posléze vypuštěn do volné přírody jeho

¹⁰⁴ Kutal, Suchomel. *Velké šelmy na Moravě a ve Slezsku*, s. 40.

¹⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ Linnell, J., D., C., Andersen, R., Anderson, Z. et al., *The Fear of the Wolves: A Review of Wolf Attacks on Humans*. NINA: Norsk Institutt for Naturforskning, 2002, s. 7.

¹⁰⁸ Vlk v blízkosti lidských obydlí. [online]. *Navratvlku.cz*. [cit. 4.3. 2025]

<https://www.navratvlku.cz/o-vlkovi-vlak-a-clovek/>

¹⁰⁹ Linnell, Andersen, Anderson. *The Fear of the Wolves: A Review of Wolf Attacks on Humans*, s. 7.

¹¹⁰ Tamtéž.

vnímán člověka je tedy výrazně odlišné, než kdyby ve volné přírodě vyrůstal od počátku.

Ačkoliv tedy existují situace, kdy se vlk k útoku na člověka uchýlit může, tato pravděpodobnost je více než mizivá a v moderní době ve většině evropských zemí k žádným takovým útokům nedošlo¹¹¹. Avšak aby tento trend pokračoval, je nezbytné kombinovat prevenci, informovanost a osvětu, abychom minimalizovali reálné riziko nepříznivého střetu vlka s člověkem.

3.3.1 Pohotovostní plány

Udržitelnost tohoto trendu bezpochyby závisí i na individuálním posuzování konkrétních jedinců, kteří vykazují abnormální chování. Právě za tímto účelem vznikají v rámci Programu péče o vlka obecného pohotovostní plány, které mají řešit situace vzniklé v kontextu problematických jedinců¹¹². Jeho hlavním cílem je zajištění bezpečnosti lidí a vymezení postupu při řešení situací, kdy je chování vlka vnímáno jako problematické.

Základním právním východiskem je § 56 ZOPK, díky kterému jsme schopni prolomit zákazy stanovené v § 50 tohoto zákona týkající se zvláště chráněných živočichů. Ty jsou totiž pouze relativního charakteru, a proto z nich při splnění zákonem stanovených podmínek lze udělit výjimku¹¹³. K vydání této výjimky je příslušný krajský úřad na základě §77a odst. 5 písm. h) ZOPK. A v obvodu své působnosti AOPK ČR a správy NP podle § 78 tohoto zákona. K povolení výjimky musí být kumulativně splněny 3 podmínky. První je naplnění některého z důvodů uvedeného v § 56 odst. 2 ZOPK, v tomto případě tedy písmeno b) vztahující se k prevenci závažných škod nebo písmeno c) chránící veřejné zdraví, bezpečnost nebo jiný převažující veřejný zájem.¹¹⁴ Druhou podmínkou je neexistence jiného uspokojivého řešení a poslední podmínkou, že při povolení nesmí dojít k ohrožení příznivého stavu druhu z hlediska ochrany. Všechny tyto podmínky musí být v daném opatření řádně

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² Ministerstvo životního prostředí. *Program péče o vlka obecného*, s. 15-17.

¹¹³ Stejskal, V., *Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář*. Wolters Kluwer, 2016, § 56.

¹¹⁴ Ustanovení § 56 zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny.

zdůvodněny¹¹⁵. Co se účastenství v řízení týče, tak se zde uplatní § 27 zákona č. 500/2004 Sb. Správní řád¹¹⁶ a dále je zde možnost účastenství podle ZOPK, konkrétně § 70 a 71. Z judikatury nám dále vyplývá, že v tomto případě je k zahájení řízení příslušný i orgán ochrany přírody¹¹⁷ a to na základě rozsudku NSS ze dne 18. 12. 2015, spisové značky 2 As 49/2013-109. V tomto případě půjde o výjimku vydávanou ve formě opatření obecné povahy ve smyslu §171 a násl. správního řádu (dále jen OOP) podle § 56 odst. 4 ZOPK. OOP se týká blíže individuálně neurčeného okruhu osob, které zde ovšem musí být vymezeny alespoň obecně¹¹⁸. OOP představuje podkladové rozhodnutí¹¹⁹ pro prolomení daných zákazů, nicméně je vzájemně provázáno s s povolením dle zákona č. 449/1992 Sb. o myslivosti, jelikož, jak již bylo výše zmíněno, vlk se řadí mezi zvěř, jejíž lov je zakázán. Zde je tedy potřeba navazující rozhodnutí podle §39 a 41 tohoto zákona, které se nachází pod Hlavou III stanovující povolení lovu ve zvláštních případech¹²⁰.

V návaznosti na vydání opatření obecné povahy se zahajuje fáze samotné aplikace a praktické realizace stanovených opatření. Klíčovým prvkem tohoto procesu je hlášení potenciálně problematického jedince, které podléhá evidenci a vyhodnocení ze strany Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR). Na základě těchto vstupních informací, doplněných o nálezy z běžného monitoringu, se provádí kategorizace chování daného jedince v souladu s definovanou škálou dle tabulky č. 1 Pohotovostního plánu. V případě, že vyhodnocení situace identifikuje okolnosti vyžadující zvýšenou pozornost (stupeň II. a III.), je aktivován pohotovostní štáb složený ze zástupců dotčených orgánů a expertů. Tento štáb následně detailně rozpracuje plán opatření, který je šitý na

¹¹⁵ Stejskal. *Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář*, § 56.

¹¹⁶ Ustanovení § 27 zákona č. 500/2004 Sb. Správní řád.

¹¹⁷ Rozsudek NSS ze dne 18. 12. 2015 ve věci 2 As 49/2013-109.

¹¹⁸ Stejskal. *Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář*, § 56.

¹¹⁹ Pohotovostní plán pro řešení situací při výskytu problematických jedinců vlka obecného. [online]. *Ministerstvo životního prostředí*. [cit. 19. 11. 2024] [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_20230405-MZP-a-MZe-ma-spolecny-plan-na-pripadne-zasahy-proti-problematickym-jedincum-vlka/\\$FILE/Pohotovostni%20plan%20vlk%202023-05-05.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_20230405-MZP-a-MZe-ma-spolecny-plan-na-pripadne-zasahy-proti-problematickym-jedincum-vlka/$FILE/Pohotovostni%20plan%20vlk%202023-05-05.pdf)

¹²⁰ Ustanovení § 39 a 40 zákona č. 449/1992 Sb. o myslivosti.

míru dané konkrétní situaci a v souladu s platnou legislativou¹²¹. Aktivací pohotovostního štábu započíná komplexní proces, jehož prvním krokem je precizní posouzení situace. To se týká terénního ohledání problematiky, vyhodnocení informací a stanovování plánu opatření pohotovostního štábu. Posoudí se míra rizika a je nutné vyhodnotit podnět tak, aby nevznikaly konflikty. Podkladem je tabulka 1 pohotovostního plánu, která poskytuje základní vodítka pro posouzení a plánování opatření, jež se vždy posuzují s ohledem na daný stav konkrétní situace. Jestliže situace vyžaduje přijetí opatření, nastává fáze jejich praktické realizace. Pro uplatnění opatření hraje klíčovou roli součinnost AOPK ČR ve spolupráci s uživatelem honitby, který zpravidla disponuje znalostí místního terénu a specifických podmínek, která vede k vydání pokyn. I přes veškerá nastavená opatření může dojít k situaci, kdy i nadále přetrvává negativní chování jedince vlka. V takové situaci je nevyhnutelné přistoupit k odstranění problematického jedince z volné přírody. Při naplňování opatření je klíčové zajistit transparentnost postupu, ochranu lidských životů a zdraví, v neposlední řadě se pak dodržují veškeré legislativní požadavky a všechny postupy, zejména postup dle ZOPK a ZOM.

3.4 Dílčí závěr ke druhé části

Tato kapitola komplexně pojednávala o ochraně poskytované před vlkem obecným, a to se zaměřením na minimalizaci potenciálních negativních dopadů spojených s jeho přítomností v krajině. Klíčovou motivací k tomuto postoji je pochopitelně ochrana hospodářských zvířat, majetku a v krajních případech i lidského zdraví. Proto se kapitola zejména zaměřila na dva stěžejní pilíře – preventivní opatření a kompenzace škod. V oblasti prevence bylo rozebíráno, že efektivní kombinace různých metod, definovaných Standardem péče o přírodu a krajinu, je nezbytná pro minimalizaci konfliktů a zajištění soužití. Prozkoumány byly i možnosti financování a zjištěno, že i přes existenci dotačních programů je implementace prevence stále brzděna administrativní náročností. Následovala analýza systému kompenzací, který se opírá o relevantní právní předpisy a definuje předmět,

¹²¹ Pohotovostní plán pro řešení situací při výskytu problematických jedinců vlka obecného. [online]

podmínky i postupy pro náhradu škod i újmy za ztížené hospodaření. Závěrem této části bylo konstatování, že i přes snahu o zlepšení je systém odškodňování stále postaven reaktivně, nikoliv proaktivně a postrádá větší motivaci k zavedení preventivních opatření, jelikož vyplacení náhrad jimi není podmíněno. V neposlední řadě se kapitola dotkla i problematiky veřejného zdraví. Ačkoliv existují potenciální rizika spojená s přenosem nemocí a útoky na člověka, je důležité zdůraznit, že reálná pravděpodobnost těchto událostí je v moderní Evropě velmi nízká. Nicméně pro udržení tohoto stavu je nezbytné nepodcenit prevenci a efektivně řešit problematiku jedince prostřednictvím pohotovostních plánů. Je tedy zřejmé, že komplexní přístup, který zohledňuje všechny výše zmíněné aspekty, je zásadní pro udržitelné soužití člověka a vlka a pro vlídnější přijetí jeho návratu na naše území.

4 Celkové zhodnocení na základě rozhovorů s respondenty

V předchozích kapitolách této práce jsme představili komplexní legislativní rámec, který se vlka obecného dotýká. Detailně jsme analyzovali jednotlivé právní nástroje, od Bernské úmluvy a Směrnice o stanovištích po národní zákony a prováděcí předpisy, a zhodnotili jejich přínos k zachování a podpoře vlčí populace. Nicméně, v kontextu postupného návratu a narůstajícího počtu vlků na území České republiky je na místě kriticky zhodnotit, zda je stávající legislativní úprava adekvátní a efektivní pro zajištění dlouhodobého a udržitelného soužití. Návrat vlka s sebou přináší nejen ekologické benefity, ale i nové výzvy a potenciální konflikty, zejména v oblastech zemědělství a chovu hospodářských zvířat. Je proto nezbytné zkoumat, zda je současný právní rámec připraven na tyto výzvy adekvátně reagovat.

Tato kapitola se zaměří na celkové zhodnocení s ohledem na současný stav a budoucí vývoj. Zaměří se na analýzu silných i slabých stránek, identifikaci mezer a nedostatků, na základě nichž by bylo dobré provést konkrétní změny, aby se úprava stala efektivnější a lépe reflektovala aktuální potřeby. Zhodnotíme efektivitu evropské a nadnárodní úpravy, funkčnost stávajících národních mechanismů a na základě provedených rozhovorů s odborníky z různých koutů praxe zhodnotíme praktické uplatňování právních předpisů. Cílem této kapitoly je tedy kriticky zhodnotit současný stav, zaměřit se ze všech úhlů pohledu na jeho pozitivní i negativní aspekty, a to za pomoci respondentů, kteří se touto problematikou zabývají na denní bázi. Tuto kapitolu je tedy nutné vnímat jako diskusní pole, které nám dá základ pro pozdější konkrétní návrhy legislativních změn.

4.1 Mezinárodní a evropská ochrana

Snížení ochrany vlka obecného ze strany Evropské unie vyvolalo nemalé kontroverze. Podle respondenta A je to jednoznačně špatně, jelikož si myslí, že snížení míry ochrany povede ke zjednodušení procesu odstřelu a polevení v ochranářských tendencích může výrazně ohrozit stabilitu vlka v ekosystému, kam se na našem území začíná opět postupně vracet. Respondent C toto rozhodnutí vnímá jako rozhodnutí politické a jako

jakýsi kompromis ze strany EU. Dle jeho názoru by přílišná ochrana ve prospěch živočichů mohla být vnímána veřejností úkorně, což by zase obloukem dopadlo právě na živočichy samotné. Není dle něj sice pochyb o tom, že dle čísel se vlkům daří, nicméně otázkou zůstává, zda na to stále ještě není brzo. Dle konkrétně respondenta C zatím stále brzo je, ale je též potřeba respektovat onen politický kompromis. Dle respondenta D není zatím v tomto směru přílišný důvod k obavám, jelikož i při přeřazení vlka obecného z přílohy IV do přílohy V v rámci směrnice o stanovištích stále zůstává rozhodným hodnotícím faktorem zachování příznivého stavu populace.

Právě se zachování příznivého stavu a jeho hodnocení se pojí otázka reportingu. Hodnotící zpráva se podle čl. 17 směrnice o stanovištích podává každých 6 let. Zde je problematickým faktor toho, že hodnotící zprávy jsou vypracovány jednotlivými státy bez vzájemné spolupráce. To je dle respondenta D hlavním nedostatkem reportingu. Vlk ze své podstaty nic jako státní hranice není schopen vnímat, proto by bylo vhodné, aby i hodnocení jeho stavu v rámci Evropské unie bylo tomuto faktu přizpůsobeno. Zkoumat by se měla vlčí populace jako celek a na jaká území až zasahuje a kde se pohybuje, nikoliv podle hranic. V této oblasti se do budoucna připravují změny, které by měly tento fakt zohlednit, aby podávaný reporting byl účelnějším a lépe reflektoval celkovou situaci vlka na území EU. V souvislosti s touto problematikou je dle respondenta C důležité si uvědomit geografickou, ekologickou a socioekonomickou diverzitu evropského kontinentu. Je tedy důležité, aby byl přístup koncipován s ohledem na specifické podmínky jednotlivých států a regionů. Centralizované a uniformní přístupy, prosazované z úrovně Evropské unie, mohou být neefektivní a kontraproduktivní, jelikož nezohledňují regionální odlišnosti v hustotě osídlení či intenzitě zemědělského hospodaření. Navrhoval by tedy flexibilnějšího rámce pro ochranu vlka, který by členskými státy poskytl větší prostor pro autonomní rozhodování a pro přizpůsobení ochranných opatření specifickým potřebám a prioritám jednotlivých regionů. Jedním z možných řešení by mohlo být vytvoření několika kategorií ochrany, které by reflektovaly různou úroveň ohrožení vlčí populace a různou míru konfliktu se zájmy člověka. Každý členský stát by si poté mohl vybrat kategorii ochrany, která nejlépe odpovídá jeho územním podmínkám, a aplikovat odpovídající managementové postupy. Tento koncept by umožnil efektivnější ochranu druhu v

celoevropském měřítku, neboť by zohledňoval specifika jednotlivých regionů.

Jak již bylo výše zmíněné, další problematikou, která je se snížením ochrany ze strany Evropské unie velmi úzce spojena je otázka odstřelu tohoto druhu. Klíčové pro pochopení jeho role v ekosystému a pro navrhování efektivních strategií managementu tohoto druhu je skutečnost, že vlk obecný je vrcholným predátorem, který se ze své podstaty nemůže přemnožit. Tento seberegulační mechanismus, determinovaný vnitřními (biologickými) i vnějšími (ekologickými) faktory, má zásadní dopad na dynamiku vlčí populace a zpochybňuje efektivitu a udržitelnost odstřelu jako nástroje pro regulaci jeho počtu. Dle všech respondentů toto snížení ochrany dává prostor pro odpůrce vlků, aby se pokoušeli protlačit kvótový odstřel těchto jedinců. Tato myšlenka je ovšem velmi zcestná a nezajistí, aby vlk měl k lidem takový respekt, jaký by si od toho slibovali. Naopak odstřel může narušit sociální struktury smeček, což má za důsledek rozpad smečky a případný chaos v teritoriu, zvýšení jejich nejistoty a případné agrese. Rizikem tedy je, že pokud dojde k rozbití smečky úhynem rodičů, naruší to proces učení lovu přirozené kořisti u mladších jedinců, kteří potom mohou začít lovit snadno dostupnou kořist, například ovce. Ve finále by tedy zavedení kvótových odstřelů mělo vlastně opačný dopad, než který by si odpůrci této šelmy od zavedení slibovali.

4.2 Národní úprava

Prvním diskutovaným tématem byl výše popsáný pohotovostní plán v případě nápadně se chovajících jedinců ve formě opatření obecné povahy. Dle respondenta A se jedná o krok chybný, a to ani ne tak po své obsahové stránce, ale spíše po stránce procesní. Dle jeho názoru bylo nesprávným krokem vyloučení ochránářských nevládních organizací z jednání o vydání těchto výjimek. Na druhou stranu respondent C je toho názoru, že vyloučení těchto organizací nebylo krokem chybným, jelikož kdyby k jejich vyloučení nedošlo, tento nástroj by pravděpodobně nevznikl. Obecně je získání výjimky ze zákona č. 114/1992 Sb. velice zdoluhavým procesem, který by se jinak musel aplikovat v každé nastalé situaci, což by zamezilo jeho efektivnosti, pokud se opravdu dojde

k závěru, že jedinec je problematický. Maximální reakční doba je totiž v takovém případě v horizontu týdnů, ideálně dnů, což by jinak nebylo proveditelné. Tím nemá být znevážen pozitivní přísun nevládních organizací, které jsou v této oblasti nepostradatelné a odvádí kvalitní práci, nicméně jejich postoj je ve většině případů proti odstřelu úplně, což by rovněž nevedlo k dlouhodobému řešení ku spokojenosti obou stran. Na tomto se shodli respondenti B, C i D a naopak spatřují aplikační problémy v těchto výjimkách. První aplikační otázkou je, kdo v takovém případě bude střílet a výjimku jako takovou vykonávat. Respondent C i D by byli pro to, aby se vlk vyjmul ze zákona o myslivosti a tím by se tato kompetence dostala do rukou státu. Dle respondenta C by bylo technicky na místě zřídit institut státních lovců, jelikož by se tak tato pravomoc převzala z rukou myslivců. Musíme totiž pamatovat na to, že myslivci jsou hobby skupina a nelze je tak tímto zaukolovat.

V návaznosti na problematiku realizace pohotovostních plánů a odstřelu řízeného se dostáváme k otázce envirokriminality a pytláctví. Všichni respondenti se shodují na tom, že je potřeba tuto otázku vnímat závažněji, zejména ze strany policejních orgánů. Dle respondenta D by se měla zřídit síť kontaktů ve všech regionech, aby se vědělo, jak v dané situaci postupovat a komu událost nahlásit. Tím se zvýší šance na došetření takové události, jelikož proces poté bude nezpochybnitelný, veden pod orgány PČR, a nikoliv nevládními organizacemi. V případě, že usmrčeného jedince nevládní organizace vezme a odveze, dojde tím ke zničení stop a důkazního materiálu, což poté celý důkazní proces před soudem znehodnotí. S tím souvisí téma zřízení pytláckých hlídek, které jsou dle respondentů A a B dobrým nápadem, jelikož vidíme, že v sousedních zemích jako je Německo tento koncept poměrně funguje. Naopak respondent C na účinnost pytláckých hlídek úplně nevěří. Z jeho zkušenosti je jejich působení naopak kontraproduktivní, jelikož se nesetkávají s dobrou reakcí ze strany myslivců, naopak, z praxe má tu zkušenost, že při kontaktu s vlčími hlídkami jsou myslivci ještě více proti konkrétnímu vlčímu jedinci zaujatí.

Dalším palčivým bodem je monitoring vlčí populace a spolupráce s vládními i nevládními subjekty. Respondent C vnímá spolupráci s vládními institucemi jako uspokojivou na informativní úrovni, avšak kritizuje slabý monitoring, zejména v porovnání s Německem, které si může dovolit propracovanější systémy. Podle něj chybí jasné zadání ze strany státu ohledně toho, jaké informace o populaci vlků by měl shromažďovat, což vede k neefektivnímu sběru dat. Stát by se měl

aktivněji zapojit, definovat cíle monitoringu a stanovit metodiku sběru dat. Respondent D poukazuje na problémy ve spolupráci s nevládními organizacemi, které dříve dostávaly od AOPK (Agentura ochrany přírody a krajiny ČR) platby za monitoring, ale nyní poskytují data často bezplatně, i když s vlastní interpretací. Financování monitoringu je nedostatečné a zaměřuje se spíše na obecné zjištění přítomnosti vlků než na detailní sledování smeček. AOPK má vlastní projekt monitoringu, a proto již tolik nefinancuje nevládní organizace, aby nedocházelo ke dvojímu financování. Klíčovým problémem je nedostatek financí a potřeba vyhodnotit, které informace jsou pro ochranu vlčí populace zásadní, zejména s ohledem na směřování finančních prostředků do oblastí s výskytem vlků. Respondent B zdůrazňuje potřebu větší provázanosti mezi nevládními organizacemi a úkoly ze strany státu, což by vedlo k efektivnějšímu monitoringu a ochraně vlků. Všichni respondenti tak vnímají monitoring jako klíčovou oblast, která vyžaduje zlepšení financování, koordinace a jasnějšího zadání ze strany státu, aby bylo možné získávat relevantní a detailní informace o vlčí populaci.

Kromě výše zmíněných změn dále nebylo od věci zavést v rámci zákona č. 114/1992 Sb. institut soukromých chráněných území či soukromých rezervací, jelikož ho dosud náš právní řád nezná. I přes to, že tento pojem není na našem území oficiálně zakotven, fakticky tu funguje, byť jde o území chráněné výhradně prostřednictvím vlastnického práva. Jedná se totiž o soukromé iniciativy nevládních neziskových organizací či samotné fyzické osoby, které se ze své iniciativy rozhodly dané území ochraňovat¹²². V současnosti se počet takto chráněných oblastí pohybuje okolo 573¹²³, tudíž jejich oficiálním uznáním by mohl být navýšen podíl chráněných suchozemských území¹²⁴.

¹²² Damohorský, *Ochrana světového přírodního a kulturního dědictví a ochrana biologické rozmanitosti z právního pohledu*. s. 156.

¹²³ Pešout, P., „Soukromé rezervace“ v České republice. *Ochrana přírody*. 2014, č. 2, s. 19-22.

¹²⁴ Damohorský, M., *Ochrana světového přírodního a kulturního dědictví a ochrana biologické rozmanitosti z právního pohledu*. s. 156.

4.3 Preventivní opatření

Prvním problematickým aspektem, na kterém se shodli snad všichni dotázaní je skutečnost, že mnoho chovatelů pořádně ani neví, jaké možnosti preventivních opatření jsou nebo dokonce že mají nárok na jejich proplacení. Na základě toho Agentura ochrany přírody a krajiny zřídila webové stránky navratvlku.cz, kde jsou dopodrobna popsány témata od biologie vlka, přes prevenci či škodu až po nejnovější aktuality v této oblasti. Dále vyvíjí iniciativu ve formě seminářů či workshopů zejména v rizikových oblastech¹²⁵. Dle respondenta D mají tyto semináře pozitivní ohlasy, jelikož i lidé, kteří se aplikaci preventivních opatření z počátku bránili nyní pomáhají se šířením informací o jejich funkčnosti a mechanismu proplácení.

Další situací, která navazuje na výše zmíněný problém je ta, že někteří sice o možnosti dotačních programů sice dozvědí, nicméně odradí je složitost a byrokratičnost celého procesu, jak na ně dosáhnout. Právě za účelem vysvětlení a usnadnění pochopení celého procesu byl vytvořen *Průvodce k získání podpory na realizaci preventivních opatření k zamezení škod způsobených velkými šelmami z Operačního programu Životní prostředí (2012-2027)*¹²⁶, který má celý proces zjednodušeně vysvětlit. Dle respondentů C a D by nicméně velmi prospělo zjednodušení mechanismu proplácení. Respondent B má naopak obavu z toho, aby poté nedošlo ke zneužívání, takže by ke zjednodušení sice přistoupil, ale opatrně.

Tato situace se pojí i s faktem, že finanční prostředky jsou propláceny až zpětně, v nemalém počtu případů je tedy bohužel situace taková, že si hospodáři nemohou počáteční investici dovolit. Často tedy od preventivních opatření upustí úplně nebo je uplatní v menší míře, než by v daném případě bylo potřeba, aby byly opravdu účelné. Dle respondenta D to nicméně není zas takovou překážkou, jelikož

¹²⁵ Jde to: na Broumovsku proběhla praktická ukázka, jak zabezpečovat hospodářská zvířata proti vlkům. [online]. *Agentura ochrany přírody a krajiny ČR*. [cit. 3.2.2025] <https://aopk.gov.cz/-/jde-to-na-broumovsku-probehla-prakticka-ukazka-jak-zabezpecovat-hospodarska-zvirata-proti-vlkum>

¹²⁶ Průvodce k získání podpory na realizaci preventivních opatření k zamezení škod způsobených velkými šelmami z Operačního programu Životní prostředí (2021 – 2027), [online]. *Navratvlku.cz*. [cit. 21.1.2025] <https://www.navratvlku.cz/file/653>

z vyplacené náhrady újmy za předchozí rok si hospodáři mohou následně pořídit ohradníky a v dalším roce potenciálně žádat o další náhradu újmy. Podle něj tak tato "skládanka" dává logiku, i není ideální, a ne všichni zemědělci splní dané podmínky. Zároveň ale upozorňuje na fakt, že finance na preventivní opatření, jako jsou ploty, sice nelze proplatit předem, ale zase se u nich proplácí celých 100%

Neméně častou reakcí na preventivní opatření je také to, že jim někteří chovatelé „nevěří“. Podle respondenta B se často setkal s reakcí, kdy mu chovatel odpověděl, že si nemyslí, že by to něco výrazně změnilo a pokud se něco stane, bude řešit až samotnou náhradu škody. Z toho vyplývá, že hodně chovatelů v tomto ohledu spoléhá na stát v případě, že ke škodě dojde a bude jim kompenzována, než aby se podíleli na aktivní instalaci preventivních opatření. Respondent B též podotkl, že to, jak je situace v ČR momentálně nastavena, bohužel k přístupu „počkám si, až se něco stane“ bohužel výrazně svádí. V tomto ohledu se všichni respondenti shodli na tom, že by bylo třeba z preventivních opatření zavést nutný předpoklad pro pozdější případnou náhradu škody, aby vzrostla motivace k jejich aplikaci. Právě s tímto problémem by měla pomoci připravovaná Malá vlčí novela, ke které si více přiblížíme v následující kapitole.

Další častou reakcí velkého počtu hospodářů je argument, že oni zde vlka nechtějí, proto nevidí důvod, proč by do opatření měli investovat. Situaci vnímají tak, že právě ochránáři zde vlka „vypustili“ a jeho žití mu zde usnadňují, a proto by měly tyto náklady hradit v celé míře oni, a proto jejich aplikaci odmítají.

Dle názoru respondenta C bychom si v tomto ohledu měli vzít příklad z toho, jak preventivní opatření fungují například v Sasku. Po jejich instalaci se totiž klade velký důraz na jejich funkčnost, a až po tomto ověření dojde k jejich proplacení. Dle jeho názoru u nás pozoruje spíše takový „český balkanismu“, jelikož se na jejich reálnou funkčnost neklade takový důraz, jaký by měl. To potom u vlka snižuje možnost averzního učení a jejich nedůsledná aplikace je tedy ve finále víceméně zbytečná, jelikož k poklesu škod ve finále nedojde.

Výše zmíněný postoj k preventivním opatřením má ovšem negativní vliv i na vnímání vlka obecného jako takového a tím ztěžuje jeho přijetí jakožto přirozené součásti ekosystému. Podcenění prevence ze strany chovatelů pak totiž vede k jeho negativnímu vnímání nejen v jejich očích, ale i z pohledu širší veřejnosti. Je totiž třeba si uvědomit, že vlk je potravinový oportunist, volí tedy vždy tu variantu, která se mu z jeho

pohledu jeví jako nejjednodušší. V případě, že už se k lovu dostane většího nezabezpečeného stáda dostane, nejen že se na místo naučí chodit opakovaně, ale můžeme u něj pozorovat i nadbytečné zabíjení, nebo-li *surplus killing*, tedy že najednou zabije více kořisti, než je schopen snít a zbytek opustí. V návaznosti na tuto skutečnost pak téměř třetina dotázaných obyvatel v CHKO Beskydy označila vlka obecného za nebezpečného a škodlivého¹²⁷. Z dlouhodobého hlediska a přijetí této šelmy lidmi je tedy nezbytné, aby se na samotnou prevenci kladl větší důraz, rozšířilo se o ní povědomí a chovatelé se k jejich aplikaci více motivovali.

4.4 Náhrada škody a újmy za ztížené hospodaření

Jedním z největších nedostatků současného systému náhrady škody a újmy je značná zdoluhavost celého procesu. Tento problém se projevuje v několika fázích řízení, počínaje ohlášením škody až po vyplacení finančních prostředků. Rozdílné orgány, které jsou do procesu zapojeny, tuto délku řízení akorát umocňují. Jak totiž bylo zmíněno výše, samotné ohlášení škody probíhá buď u obce s rozšířenou působností, u správy CHKO nebo u správy NP, po podání žádosti je škoda samotná řešena prostřednictvím Krajských úřadů a jejímu finálnímu vyplacení je pověřeno Ministerstvo financí. S tím je spojena časová náročnost, která by sice neměla trvat více než čtyři měsíce, což je dle většiny respondentů už tak moc, nicméně ve skutečnosti trvá často i déle.

Dalším problematickým faktorem je nedostatečná provázanost na preventivní opatření, jak již bylo zmíněno výše. Opět se všichni dotázaní shodují, že by se měl větší důraz klást spíše na to, aby ke škodám nedocházelo vůbec nebo se alespoň omezily na minimum.

Dalším limitem je, že současná právní úprava nepokrývá všechny reálně vzniklé škody. Okruh vymezených domestikovaných zvířat je užší, než by bylo třeba, jelikož zahrnuje pouze skot, prasata, ovce, kozy, hrabavá a vodní drůbež, koně, osli a jejich kříženci, králíci a kožešinová zvířata. Úplně tedy opomíjí farmové chovy exotických zvířat, jako jsou například lamy nebo emu.

¹²⁷ Machalová. *Velké šelmy v CHKO Beskydy z pohledu místních obyvatel a návštěvníků*, s. 32.

S mnoha zmíněnými problémy by měla pomoci právě zmiňovaná “Malá vlčí novela”, která by měla v ideálním případě vstoupit v platnost v lednu roku 2026. Ve formě vyhlášky společné mezi Ministerstvem životního prostředí a Ministerstvem zemědělství by měla v první řadě zavést povinnost minimálního zabezpečení, jakožto předpoklad pro pozdější vyplacení náhrady škody. Dle respondenta D by se to sice mohlo zdát jako násilnější donucovací prostředek, nicméně by měl velký vliv na aplikaci preventivních opatření a všech benefitů, které přináší (snížení škod, lepší přijetí vlka v očích veřejnosti atd. Viz výše). Dalším aspektem, který má být novelou řešen, je legalita chovu dle plemenářského zákona. Ten totiž stanovuje povinnost vedení “evidovaného hospodářství” a to i v případě, že se jedná o jeden kus hospodářského zvířete. Aktuálně však zákon č. 115/2000 Sb. zkoumá pouze prokázání vlastnického vztahu k chovaným zvířatům, nikoliv legalitu chovu podle jiných předpisů. Posledním aspektem, ve kterém má novela přinést změnu, je rozšíření okruhu na všechny hospodářská zvířata, tedy na tury, prasata, ovce, kozy, drůbež, koňovité, králíky, běžce, velbloudovité a zvěř ve farmovém chovu včetně jelenovitých. Celý proces náhrady škody by však zůstal stejný, takže by byla třeba rozsáhlejší novela k zákonu 115/2000 Sb., která by se týkala zejména změny kompetencí, jelikož pokud by celý proces posuzování škody, místního šetření i vyplacení byl pod jednou organizací, vedlo by to ke sjednocení a urychlení celého procesu. U tohoto zákona je dle respondenta D další velkou slabinou skutečnost, že jsou nadále propláceny škody způsobené kormoránem velkým na rybách. Kormorán velký již dávno mezi zvláště chráněné druhy nepatří a jeho existence v tomto zákoně i nadále je přisuzována silnému rybářskému lobbismu, který ho v zákoně nadále udržuje.

Dalším negativním faktorem, který respondent C pokládá za důležitý, je celková částka, která je na náhradách škody ročně vyplácena. Určitě vnímá pozitivně, že se částka každoročně navyšuje a je snaha o co nejadekvátnější náhradu ke způsobené škodě, nicméně širší optikou se jedná o velmi malou část státního rozpočtu, která by se dala přirovnat například k jednomu kilometru dálnice. Opět bychom si dle něj měli vzít větší příklad ze zemí jako je Německo. Tento názor naopak se úplně neztotožňoval respondent A, který poukazuje na fakt, že Německo má obecně situaci ohledně vlka obecně propracovanou na úplně jiné úrovni a nelze proto tyto dvě země srovnávat. Spíše máme být rádi, že se svými přístupy neblížíme Slovensku a máme zde jakýsi “zlatý střed”, který sice není nejlepší, ale ve své podstatě funguje.

Co se náhrady újmy týče, ta zde běží třetím rokem a dle respondentů B, C i D se jedná o velmi silný nástroj. Jak již bylo výše zmíněno, jedná se o proplacení vícenákladů za to, že hospodáři musí přítomnost vlka „strpět“ a dělají tím pádem něco navíc, aby svá zvířata ochránili. Pozitivním je zde fakt, že nárok na proplacení vzniká až v tom případě, že tak konají efektivně a účinně, což znamená v souladu s minimálními požadavky dle Standardu PPK E 02 006. Za silný nástroj je považován zejména z hlediska toho, že pokud by mělo dojít ke snížení ochrany, bude jistě předmětem diskusí stávající nastavení finančních nástrojů s touto oblastí souvisejících. Dle respondenta B by v této situaci sami hospodáři stáli za názorem, aby se ochrana vlka nesnižovala, protože jsou to pro ně ve finále relativně snadno dosažené peníze.

4.5 Návrhy *de lege ferenda*

Kapitola návrhů *de lege ferenda* navazuje na komplexní analýzu stávajícího legislativního rámce a zhodnocení jeho praktické účinnosti. Cílem této kapitoly je formulovat konkrétní doporučení pro změny právní úpravy, které by přispěly k efektivnější ochraně vlka obecného a minimalizaci konfliktů s lidskou populací. Tyto návrhy vycházejí z identifikovaných nedostatků a mezer ve stávající legislativě a reflektují poznatky z rozhovorů s odborníky z praxe. Při formulaci návrhů bylo dbáno na to, aby byly realistické, proveditelné a v souladu s mezinárodními závazky České republiky.

4.5.1 Harmonizace monitoringu na mezinárodní úrovni

První na poli změn v oblasti mezinárodní legislativy je určitě harmonizace metodik monitoringu a hodnocení stavu populací. Zde je problém v tom, že různé členské státy EU používají odlišné metody monitoringu i jiná hodnotící kritéria (jako příklad lze uvést i odlišné definice „smečky“ napříč různými státy), což výrazně ztěžuje přeshraniční spolupráci a srovnání dat o vlčí populaci na celoevropské úrovni. Dochází tak k tomu, že různé státy podávají pravidelné zprávy Evropské komisi v různé kvalitě i detailnosti, což narušuje posuzování stavu populace jako celku.

Z toho důvodu by bylo přínosné ve spolupráci s odborníky vypracovat jednotnou metodiku monitoringu, která bude závazná pro

všechny členské státy. Tato metodika bude zahrnovat standardizované postupy pro sběr dat o počtu vlků, jejich rozmístění, genetické struktury, chování či škodách jimi způsobenými. Společně s metodikou se definují sjednocená kritéria pro hodnocení stavu vlčí populace, jako jaká je minimální životaschopná populace nebo minimální genetická diverzita.

Tento krok povede k zajištění spolehlivých a srovnatelných dat na celoevropské úrovni a usnadní se tak přeshraniční spolupráce. Data takto získaná budou přesnější, jelikož už nebudou tolik vázaná na státy, ale budou tvořit kompaktnější celek a spolehlivý odraz reálného stavu vlčí populace. Zajistí se tak spolehlivý podklad pro další opatření a postupy.

4.5.2 Revize systému preventivních opatření a jejich podpory

Jak již bylo v textu práce několikrát zmíněno, finanční podpora v této oblasti je velice citlivým tématem. Náklady na preventivní opatření a na náhrady škod způsobených vlky nesou vždy především jednotlivé členské státy. To může vést k nerovnoměrnému rozložení finanční zátěže a k neochotě některých států aktivně vlka chránit.

V tomto ohledu může pomoci zřízení Evropského fondu pro prevenci konfliktů s vlky, který bude pomáhat financovat preventivní opatření či náhrady škody, které působením vlčích jedinců vzniknou v jednotlivých státech. Budou stanovena jasná a jednotná kritéria pro čerpání prostředků, která budou zohledňovat specifické podmínky jednotlivých regionů. Navíc dojde k posílení přeshraniční spolupráce, zejména v projektech zaměřených na prevenci.

S tímto fondem by se vyřešil i problém složitosti celé administrativy. Byl by zaveden systém pro centralizované žádosti, tedy jednotný online portál, dostupný ve všech jazycích EU a bude obsahovat jednoduché a srozumitelné formuláře. V případě, že bude zaslaná žádost splňovat všechny formální požadavky a bude bezvadná, bude docházet k automatickému proplacení takových žádostí, což celý proces výrazně urychlí. V rámci serveru je možné zřídit i pohotovostní linku pro krizové případy, která bude navázána na regionální pracoviště, jak je tomu teď. Dále bude v rámci fondu možné drobným zemědělcům s omezenými

finančními prostředky poskytovat zálohy na preventivní opatření, což povede ke zvýšení jejich uplatnění a docílíme tím požadovaného efektu.

Zároveň by ovšem bylo nutné zavést minimální standardy zabezpečení jako povinnou položku pro čerpání finančních prostředků. Minimální standardy zabezpečení stád budou definovány s ohledem na typ chovaných zvířat, velikost stáda a lokalitu. Prováděcí předpis bude umožňovat členským státům přizpůsobit standardy specifickým podmínkám jednotlivých regionů. Tento minimální standard preventivního zabezpečení bude poté snadné navázat na národní úpravu v oblasti náhrady škody a udělat z něj nutnou podmínku

Zřízení Evropského fondu tedy povede k solidárnímu rozložení finanční zátěže spojené s ochranou vlka obecného mezi členské státy, čímž se v těchto státech i zvedne motivace k proaktivní ochraně tohoto jedince a preventivní opatření se stanou efektivnějšími. Jedná se o myšlenku ucelit tento systém, který je momentálně rozdroben do různých podob (funkčních i nefunkčních) stát od státu, což je z hlediska dlouhodobé udržitelnosti nežádoucí. Od podpory preventivních opatření a minimalizace konfliktů se totiž odvíjí celkový odraz přijetí vlka na daném území. V tomto případě by tedy byly všude stejné možnosti, a to díky finanční solidaritě zúčastněných států.

4.5.3 Revize systému náhrady škody dle zákona č. 115/2000 Sb. o poskytování náhrad škod způsobených zvláště chráněnými druhy

Tento návrh komplexně mění systém náhrady škody tak, aby podpořil zodpovědné chování chovatelů, zajistil spravedlivé odškodnění a zohlednil všechny relevantní druhy hospodářských zvířat. Prvním problémem současného stavu je, že se neklade dostatečný důraz na zodpovědný přístup chovatelů při ochraně svých stád. Chovatelé, kteří nijak nechrání svá zvířata, mají stejný nárok na náhradu škody jako ti, kteří se snaží útokům předcházet. To vede k pasivnímu přístupu a snižuje efektivitu ochrany stád. Dále je současný okruh hrazených druhů zvířat velmi omezený a neodpovídá realitě moderního zemědělství. Mnoho chovatelů chová "netradiční" druhy zvířat, jako jsou lamy, alpaky, nutrie, daňci a jinou zvěř ve farmovém chovu, na které se stávající právní úprava nevztahuje. Pokud dojde k útoku vlka na takovéto zvíře, chovatelé nemají nárok na náhradu škody. V neposlední řadě systém nekontroluje, zda chov probíhá v souladu s právními předpisy. Může se stát, že je z

veřejných prostředků kompenzovaná škoda chovatelům, kteří porušují předpisy v oblasti ochrany zvířat, veterinární péče, plemenářství nebo životního prostředí.

Změna ZOPK tak, aby systém náhrady škody lépe motivoval chovatele k aktivní ochraně stád, zajistil spravedlivé odškodnění všem chovatelům hospodářských zvířat a vyloučil podporu nelegálních chovů. V první řadě by tedy mělo dojít k doplnění § 5 ZOPK, který se věnuje vyloučení a zániku nároku na náhradu škody. Doplněn by byl odstavec o písmeno d) ve znění: *„pokud chov zvířat, na kterých škoda vznikla, nebyl prováděn v souladu s platnými právními předpisy, zejména se zákonem č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), a s veterinárním zákonem.“* Další změnou by bylo rozšíření okruhu zvířat, na které se proplácení vztahuje. Konkrétně by tedy došlo k rozšíření zvířat vymezených v § 2 ZOPK, kde je vymezen pojem „domestikované zvíře“, kam by spadali i velbloudovití (např. lamy, alpaky), běžci (např. emu, pštrosi), zvěř ve farmovém chovu (včetně jelenovitých) a další druhy hospodářských zvířat, které stanoví prováděcí právní předpis, s tím, že prováděcí předpis upřesní seznam dalších druhů hospodářských zvířat, aby se dalo efektivněji reagovat na nestandardní situace. Poslední změnou by bylo již výše zmíněné zavedení preventivních opatření coby nutnost náhrady škody, tedy rozšíření podmínek pro poskytnutí náhrady v § 6 ZOPK konkrétně o písmeno b) v odstavci 1 v. následujícím znění: *„Náhrada škody podle tohoto zákona se neposkytne, pokud chovatel neprokáže, že učinil alespoň minimální preventivní opatření stanovená prováděcím právním předpisem k tomuto zákonu.“* Odstavec 2 by nadále rozvedl, co se v daném prováděcím předpise stanoví, tedy: *„Prováděcí právní předpis stanoví minimální standardy zabezpečení stád a minimální preventivní opatření s ohledem na druh zvířat, velikost stáda a lokalitu.“* Tento prováděcí předpis by byl v souladu s minimálními standardy zabezpečení popsány v předchozím bodě, čímž by došlo k efektivnímu propojení prevence s případnou náhradou.

Tato změna tedy povede k tomu, aby se finanční prostředky vynakládaly účelně a na podporu chovatelů, kteří dodržují právní předpisy a aktivně se snaží předcházet škodám. Tento komplexní návrh je nejen spravedlivější a efektivnější, ale také více odpovídá současným potřebám a výzvám, kterým čelí chovatelé hospodářských zvířat a orgány ochrany přírody v České republice.

4.5.4 Zřízení specializovaného Útvaru pro envirokriminalitu

Současný systém vyšetřování trestných činů proti životnímu prostředí, včetně nelegálního lovu vlků, je roztržštěný a nedostatečně efektivní. Policie nemá dostatečné kapacity, odborné znalosti a specializaci v oblasti ochrany přírody, což vede k nízké objasněnosti těchto trestných činů. Envirokriminalita je v našem prostředí bohužel záležitostí s nedostatečnou prioritou, a to nejen v oblasti ochrany velkých šelem, ale obecně. Vzhledem k roztržštěnosti kompetencí a také k tomu, že chybí jednotná síť kontaktů, na které se v případě informací o takové činnosti obrátit, klesá i míra prokázání a došetření.

Zřízení specializovaného policejního útvaru pro envirokriminalitu (dále jen "Útvar") by se tato situace mohla změnit. Útvar by byl součástí Policie České republiky a měl by celostátní působnost. Mezi jeho hlavní úkoly by patřilo vyšetřování trestných činů proti životnímu prostředí, včetně pytláctví, nelegálního chovu a porušování předpisů týkajících se ochrany zvířat (zahrnující i velké šelmy). Dále by měl na starost provádění preventivních kontrol či osvětových kampaní, včetně vzdělávání policistů v oblasti ochrany životního prostředí, envirokriminality, relevantních právních předpisů a kriminalistických metod. Změna zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, která by zakotvila zřízení Útvaru, definovala jeho působnost a stanovila jeho organizační strukturu. Tento Útvar by pomohl k vytvoření sítě kontaktů a spolupráce s odborníky z oblasti ochrany přírody, práva životního prostředí, biologie, chemie, lesnictví a dalších relevantních oborů.

Zřízení by tedy vedl k vyšší objasněnosti trestných činů spojených se životním prostředím, posílení ochrany a zlepšení prevence takových činů. Zavedení tohoto specializovaného policejního útvaru pro envirokriminalitu je realistické, ale náročné a ambiciózní. Pro úspěch je nutné překonat řadu překážek, zajistit dostatečné finanční zdroje, získat politickou podporu a vybudovat silný tým odborníků. Klíčem k úspěchu je také správná komunikace a informování veřejnosti o přínosech takového útvaru.

4.5.5 Zavedení institutu soukromých chráněných území

Současný právní rámec ochrany přírody v České republice nedostatečně zohledňuje aktivní úsilí soukromých vlastníků pozemků o ochranu přírodních hodnot na svém majetku. I když mnoho z nich dobrovolně

chrání cenné biotopy, stanoviště ohrožených druhů nebo krajinné prvky, chybí jim možnost formálně vyhlásit svá území za chráněná a získat tak právní jistotu a podporu. Ochrana je tak závislá pouze na vlastnickém právu a dobré vůli, což je z dlouhodobého hlediska nejisté a omezuje přístup k dotačním programům a jiným formám podpory, které by jejich ochranné aktivity posílily. Tato absence formálního statutu brání efektivnějšímu zapojení soukromých vlastníků do celkové strategie ochrany přírody v ČR.

Pro nápravu je nutné novelizovat zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, a zavést institut soukromých chráněných území (SCHÚ). SCHÚ by bylo definováno jako území ve vlastnictví soukromé osoby, kde se nacházejí významné přírodní hodnoty a vlastník se zavazuje k jejich aktivní ochraně. Zřízení SCHÚ by probíhalo na základě žádosti vlastníka, odborného posouzení orgánem ochrany přírody a uzavření dohody o ochraně přírody, která by specifikovala cíle ochrany, závazky vlastníka a práva a povinnosti orgánu ochrany přírody. SCHÚ by bylo zapsáno do evidence chráněných území a vlastník by získal právo na označení svého pozemku, odbornou pomoc a přednostní přístup k dotačním programům.

Zavedení SCHÚ by posílilo ochranu přírody na soukromých pozemcích, podpořilo aktivní zapojení vlastníků do ochrany, zvýšilo právní jistotu a stabilitu ochrany přírodních hodnot a zlepšilo přístup k dotačním programům. Celkově by tak došlo k zvýšení biodiverzity, podpoře udržitelného hospodaření v krajině, zvýšení povědomí veřejnosti o významu ochrany přírody a posílení spolupráce mezi státní správou a soukromými vlastníky pozemků v oblasti ochrany přírody. To by vedlo k efektivnějšímu naplňování cílů ochrany přírody a krajiny v České republice.

5 Závěr

Návrat vlka obecného do české krajiny je komplexní a dynamický proces, který s sebou přináší nejen ekologické benefity, ale i výzvy a konflikty. Tato diplomová práce si kladla za cíl zanalyzovat legislativní rámec, který se na vlka obecného vztahuje, zhodnotit jeho účinnost a navrhnout případné změny, které by přispěly k efektivnější ochraně tohoto druhu a minimalizaci konfliktů s lidskou populací.

Práce podrobně rozebírá mezinárodní a evropské právní nástroje, které mají na ochranu vlka obecného vliv. Je zřejmé, že Bernská úmluva, Směrnice o stanovištích a CITES vytvářejí základní rámec pro ochranu vlka na mezinárodní úrovni. Přestože se v posledních letech stav vlčí populace zlepšil, což se odráží i v přeřazení vlka do přílohy III Bernské úmluvy, je nutné i nadále dbát na důsledné dodržování mezinárodních závazků a adaptovat národní legislativu na aktuální potřeby.

Na národní úrovni je ochrana vlka obecného zakotvena v komplexním systému právních předpisů, především v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, a v zákoně č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Analýza ukázala, že tento systém je sice poměrně propracovaný, ale vykazuje i určité nedostatky. Především, systém náhrady škod je reaktivní, nikoli proaktivní a nedostatečně motivuje chovatele k preventivním opatřením. Nedostatečná je i provázanost orgánů zabývajících se danou problematikou, což akorát celou situaci komplikuje a brzdí.

Z provedených rozhovorů s respondenty z praxe vyplynulo, že největší problémy spočívají v nedostatečné informovanosti chovatelů o možnostech prevence a kompenzace, v byrokratické náročnosti celého procesu a v nedostatečné specializaci orgánů činných v trestním řízení v oblasti envirokriminality. Respondentům též vadí nízké právní povědomí o právech a povinnostech a nedostatečná informovanost policistů a soudců.

Na základě provedené analýzy a zjištění z rozhovorů s respondenty práce navrhuje konkrétní legislativní změny, které by měly vést ke zlepšení ochrany vlka obecného a minimalizaci konfliktů:

- Harmonizace metodik monitoringu a hodnocení stavu populací na mezinárodní úrovni, čímž se zaručí spolehlivá data a transparentnější přehled o vlčí populaci

- Zřízení Evropského fondu pro prevenci konfliktů s vlky, zjednodušení administrativy v této oblasti a finanční solidarita jednotlivých států
- Revize systému náhrady škody dle zákona č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených zvláště chráněnými druhy a zavedení nutnosti splnění minimálního standartu zabezpečení
- Zřízení specializovaného Útvaru pro envirokriminalitu, čímž se zaručí účinnější vyšetřování v této oblasti
- Zavedení institutu soukromých chráněných území, aby se i soukromí vlastníci mohli aktivně zapojit do procesu ochrany přírody a krajiny.

Závěrem lze konstatovat, že ochrana vlka obecného je komplexní a neustále se vyvíjející proces. Stávající legislativní rámec je sice poměrně propracovaný, ale vyžaduje neustálou aktualizaci a adaptaci na nové výzvy a potřeby. Navržené legislativní změny by měly vést ke zlepšení ochrany vlka obecného, minimalizaci konfliktů a posílení pozitivního vnímání této šelmy v české krajině. Nutné je mít na paměti, že celý tento proces není pouze o legislativě a finanční pomoci, ale také o ochotě k dialogu, vzájemnému respektu a hledání udržitelných řešení, která zohlední jak potřeby přírody, tak i potřeby lidí. Jedině tak můžeme dosáhnout situace, kdy se vlk stane symbolem obnovené přírodní rovnováhy, a ne zdrojem konfliktů a obav.

Použité zdroje

Knižní zdroje

1. Anděl, P., Mináriková, T. a kol., Ochrana průchodnosti krajiny pro velké savce. Evernia Liberec. 2010.
2. Blanco, J.C., Sundseth, K., *The situation of the wolf (Canis lupus) in the European Union – An In-depth Analysis*. A report of the N2K Group for DG Environment, European Commission, 2023.
3. Damohorský, M., *Ochrana světového přírodního a kulturního dědictví a ochrana biologické rozmanitosti z právního pohledu*. 23. ročník česko-polsko-slovenské konference z oblasti práva životního prostředí: Praha, 7.-9. září 2022.
4. Hulva, P. a spol., *Wolves at the crossroad: Fission–fusion range biogeography in the Western Carpathians and Central Europe*. 2/2018.
5. Jelínková, J., *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Praktický komentář*. Wolters Kluwer, 3/2021.
6. Kutal, M., Suchomel, J. a kol., *Velké šelmy na Moravě a ve Slezsku*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2014.
7. Linnell, J., D., C., Andersen, R., Andersone, Z. et al., *The Fear of the Wolves: A Review of Wolf Attacks on Humans*. NINA: Norsk Institutt for Naturforskning, 2002.
8. Ministerstvo životního prostředí, *Program péče o vlka obecného*. 2020.
9. Müllerová, H., Stejskal, V., *Ochrana zvířat v právu*. Academia 2013.
10. Scholtz, W., *Animal Welfare and International Environmental Law – from Conservation to Compassion*. Cheltenham : Edward Elgar Publishing, 2019.
11. Standard péče o přírodu a krajinu – ochrana hospodářských zvířat před útoky velkých šelem. *Agentura ochrany přírody a krajiny ČR*. 2024.
12. Standard péče o přírodu a krajinu – pastva. *Agentura ochrany přírody a krajiny ČR*. 2024.

POUŽITÉ ZDROJE

13. Stejskal, V., Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. Wolters Kluwer, 2016.
14. Doporučená optimální opatření pro ochranu hospodářských zvířat před vlky. *Operační program životní prostředí*.

Články

15. Ambrali, H., Analysis of wolf–human conflicts: implications for damage mitigation measures. *European Journal of Wildlife Research*. 2019, č. 4.
16. Červený, J., Koubek, P., Bufka, L. Velké šelmy v České republice – II. Vlk obecný. *Vesmír*. Prosinec 2005.
17. Klouček, O., CITES – základní informace. *Ministerstvo životního prostředí*. 1. 1. 2025.
18. Kurz, A., Vědecký orgán CITES. *Ochrana přírody*. 2009, č. 4.
19. Pešout, P., „Soukromé rezervace“ v České republice. *Ochrana přírody*. 2014, č. 2.
20. Tomášková, L., Zákon č. 115/2000 Sb. - nástroj k odstraňování konfliktů mezi ochranou přírody a hospodařícími subjekty. *Ochrana přírody*. 2009, č. 9.
21. Vomáčka, V., Komentovaná judikatura SD EU a ESLP – Zákaz poškozování nebo ničení míst odpočinku podle směrnice o stanovištích: C-477/19. *České právo životního prostředí*. 2020, č. 2.
22. Zdráhalová, L., Přístupy ke škodám způsobeným vlkem. *Ochrana přírody*. 2020, č. 3.

Kvalifikační práce

23. Machalová L., *Velké šelmy v CHKO Beskydy z pohledu místních obyvatel a návštěvníků*. 2011, diplomová práce, Univerzita Palackého v Olomouci.

Internetové zdroje

24. Standard péče o přírodu a krajinu – platné standardy. [online]. *Agentura ochrany přírody a krajiny*. [cit. 20.2.2025] <https://aopk.gov.cz/platne-standardy>
25. Evropské směrnice a nařízení [online]. *AOPK ČR* [cit. 26. 3. 2025]. <https://aopk.gov.cz>
26. Jak chránit stáda před útokem vlka? Představujeme doporučená ochranná opatření na zabezpečení hospodářských zvířat. *Agentura ochrany přírody a krajiny*. [online] [cit. 20.2.2025] <https://www.navratvlku.cz/prevence-ochranna-opatreni/>
27. Jak CITES funguje? [online]. *AOPK ČR* [cit. 24. 8. 2024]. <https://aopk.gov.cz>
28. Místní šetření krok za krokem. [online]. *Navratvlku.cz*. [22.11.2024] <https://www.navratvlku.cz/skodni-udalost-mistni-setreni-skody/>
29. Modification of wolf protection under the Bern Convention enters into force [online]. *Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats* [cit. 24. 3. 2025]. <https://www.coe.int/en/web/bern-convention/-/modification-of-wolf-protection-under-the-bern-convention-enters-into-force>
30. Možnosti financování. [online]. *Agentura ochrany přírody a krajiny*. [cit. 3.2.2025] <https://www.navratvlku.cz/prevence-moznost-financovani/>
31. Operační program životní prostředí (OPŽP), [online]. *Agentura ochrany přírody a krajiny*. [cit. 3.1.2025] <https://aopk.gov.cz/web/dotace/opzp-v-prs-aopk-cr>
32. Pohotovostní plán pro řešení situací při výskytu problematických jedinců vlka obecného. [online]. *Ministerstvo životního prostředí*. [cit. 19. 11. 2024] [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_20230405-MZP-a-MZe-ma-spolecny-plan-na-pripadne-zasahy-proti-problematickym-jedincum-vlka/\\$FILE/Pohotovostni%20plán%20vlk%202023-05-05.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_20230405-MZP-a-MZe-ma-spolecny-plan-na-pripadne-zasahy-proti-problematickym-jedincum-vlka/$FILE/Pohotovostni%20plán%20vlk%202023-05-05.pdf)
33. Postup nahlášení škodní události krok za krokem. [online]. *Navratvlku.cz*. [cit. 21.11.2024] <https://www.navratvlku.cz/skodni-udalost-postup-nahlaseni-skodni-udalosti-krok-za-krokem/>

POUŽITÉ ZDROJE

34. Publikace vydávané Evropskou unií [online]. *EUR-Lex - Access to European Union law*. [cit. 21. 11. 2024]. <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/bern-convention.html?fromSummary=28>
35. Publikace vydávané Hnutí DUHA, Šelmy. [online]. *Hnutí DUHA*. [cit. 27. 12. 2024] <https://hnutiduha.cz/v-regionech/selmy>
36. Publikace vydávané ministerstvem životního prostředí [online]. *Ministerstvo životního prostředí ČR*. [cit. 17. 2. 2025]. https://www.mzp.cz/cz/bernska_umluva
37. Publikace vydávané v rámci operačního programu životního prostředí na rok 2021-2027. [online]. *Operační program životního prostředí*. [cit. 3.2. 2025] <https://opzp.cz>
38. Proč je prevence proti útokům vlků na hospodářská zvířata důležitá? [online]. *Agentura ochrany přírody a krajiny*. [cit. 3.1.2025]. <https://www.navratvlku.cz/prevence-proc-prevence/>
39. Průvodce k získání podpory na realizaci preventivních opatření k zamezení škod způsobených velkými šelmami z Operačního programu Životní prostředí (2021 – 2027), [online]. *Navratvlku.cz*. [cit. 21.1.2025] <https://www.navratvlku.cz/file/653>
40. Příroda pod útokem: Bernská úmluva oslabuje ochranu vlků - Šelmy.cz [online]. [cit. 26. 3. 2025]. <https://www.selmy.cz/clanky/bernska-umluva-oslabuje-ochranu-vlku/>
41. Škody způsobené chráněnými živočichy. [online]. *Agentura ochrany přírody a krajiny ČR*. [cit. 15.11.2024] <https://aopk.gov.cz/skody-zpusobene-chranenymi-zivocichy>
42. V ČR je podle ochranářů 22 vlčích teritorií, nejvíce v pohraničí [online]. *Ekolist.cz* [cit. 1.2.2025]. <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/v-cr-je-podle-ochranaru-22-vlcich-teritorii-nejvice-v-pohranici>
43. Vlk jako přirozená součást životního prostředí [online]. *Agentura ochrany přírody a krajiny ČR*. [cit. 13. 10. 2024]. <https://www.navratvlku.cz/o-vlkovi-vlk-jako-prirozena-soucast-zivotniho-prostredi/>

44. Vlk v blízkosti lidských obydlí. [online]. *Navratvlku.cz*. [cit. 4.3. 2025] <https://www.navratvlku.cz/o-vlkovi-vlak-a-clovek/>
45. What is CITES? [online]. *CITES*. [cit. 26. 3. 2025]. <https://cites.org/eng/disc/what.php>
46. Wolf - Canis Lupus. [online] *Large Carnivore Initiative for Europe*. [cit. 27.11.2024] <https://www.lcie.org/large-carnivores/wolf->
47. Zabezpečení hospodářských zvířat před útoky velkých šelem z OPŽP 2021-2027 [online]. *Navratvlku.cz*. [cit. 23.1.2025]. <https://www.navratvlku.cz/file/792>

POUŽITÉ ZDROJE
